

7 juni 1915

De oorlog.

Naar de Neue Zürcher Zeitung verneemt, is het grootste deel van het Belgische leger van het front in Vlaanderen teruggetrokken om rust te nemen, en hebben Franse Senegalezen hun plaats ingenomen.

8 juni 1915

Elektrische geleidingen langs de Nederlands-Belgische grens.

Blijkens mededeling van het Duitse gezantschap zijn langs zekere gedeelten der Nederlands-Belgische grens elektrische leidingen aangebracht, waardoor van 7 juni af een elektrische stroom wordt geleid, ten gevolge waarvan het aanraken van die geleidingen ernstige ongelukken kan teweegbrengen.

De plaatsen, waar deze elektrische geleidingen zich bevinden, zijn door de Duitse militaire overheden op duidelijke, uit de verte goed waarneembare wijze aangegeven.

Van de Zeeuws-Vlaamse grens schrijft men:

De Duitse overheid is begonnen, langs de grens elektrische draden laten spannen. Met de personen, die gedeeltelijk in Holland en gedeeltelijk in België wonen, wordt overleg gepleegd, of ze wensen te vallen binnen dan wel buiten de draden. Ik woonde vrijdag toevallig een dergelijke bespreking bij. De Duitsers zijn in deze kwestie zeer gemoedelijk. Personen, die liever binnen Holland wonen, wordt dit toegestaan en de draad wordt dan ongeveer 5 meter van het huis gespannen, zodat het gedeelte, wat tot België behoort, nu ook tot Holland zal gerekend worden.

9 juni 1915

Londen, 8 juni. Generaal French meldt dat de toestand onveranderd is en dat er minder bedrijvigheid heerst. Op 6 juni hebben de Engelse troepen bij Ploegsteert met goed gevolg een mijn doen ontploffen onder de Duitse loopgraven, waardoor 30 meter van de borstwering werd vernield.

Wij hebben twee Duitse vliegtuigen neergeschoten, één tegenover onze rechtervleugel met kanonvuur, het ander in een luchtgevecht met een onzer eigen vliegtuigen.

Stijn Streuvels' dagboeken aangeslagen.

Onder deze titel meldt het Vlaamsche Nieuws:

“Streuvels heeft het in de laatste tijd hard te verduren gehad van zijn landgenoten. Hij had in zijn dagboeken van de oorlog de zaken vernoemd en ontleed, zonder ze te verbloemen. Wat ook aan anderen, die er in deze tijd nog een onbevangen oordeel op nahouden moet opgevallen zijn, durfde Stijn Streuvels zonder schroom uitdrukken. Het heeft hem van links en rechts een paar lieflijke scheldnamen bezorgd, die vooral daar op neerkwamen, dat hij aan de Duitsers verkocht was.

Nu komt het Duits beheer er zich eveneens mee te bemoeien, en wel op een wijze waaraan men zich minder verwacht zal hebben. De dagboeken van Stijn Streuvels werden in het etappegebied in beslag genomen en verboden!

Wat of zijn critici daar nu van zullen zeggen!”

Het Berliner Tageblatt heeft een brief van een soldaat gekregen, die hij geschreven heeft kort voor hij bij leper sneuvelde. Sedert we met

Pasen voor de laatste maal in een echt kwartier gelegen hebben, zijn we – zegt hij – in voortdurende beweging. Er was iets aan de hand, we wisten alleen niet waar. Herhaaldelijk werd de Landstorm uit de compagnie genomen, hier of daar heen gezonden, weer bij ons ingedeeld, enz. Het labyrint van loopgraven, dat uren ver kras en kras over heuvels en door bossen loopt, door velden en dorpen, is het tiende wereldwonder. Op vele plaatsen wonen vele regimenten in een onderaardse stad. 's Nachts staan wij vaak voor de vijandelijke linies te graven. Haastig met vliegende adem in schrapnellvuur. Als lichtkogels het veld beschijnen, ziet men een lange reeks van weggedoken gedaanten, die knielend in de aarde woelen, als ging het om hun leven. En zo is het ook. Na een half uur loopt een lange aardwal zigzag door het land, onder dekking waarvan nu verder gegraven wordt, tot iedere man, overeind staande, tot aan het hoofd gedekt is. Als de morgen aanbreekt, is het werk gedaan. Een paar uur slaap gedurende de morgen moet onze vergoeding zijn voor onze nachtrust.

Zo gaat het nu al sedert weken. De zenuwspanning is ontzaglijk. Maar langzamerhand nadert men de vijand in gunstige positie. De tiende mei ging het regiment tot de aanval over. De loopgraven zaten vol reserve. Drie dagen lang braakten honderden kanonnen moorddadig vuur in de Engelse linie. De 22-centimeter kanonnen en de mijnen werpen aarde, stenen en stof in dikke zware wolken hoog in de lucht. Het hele terrein trilt. Het geraas is steeds door oorverdovend. Men kan niet spreken met zijn buurman. Alle vijf minuten antwoorden de Engelsen met 38-centimeter scheepskanonnen, waarmee zij vlak langs onze stelling de weg naar leper beschieten. Men hoort de projectielen indrukwekkend, maar ook schrikwekkend aansuizen en werpt zich in de loopgraaf plat op de grond. Dan een vreselijke ontploffing, alsof de aarde scheurt. Stenen en ijzer hoog in de lucht geslingerd, vliegen vier tot

vijfhonderd meter ver. Twee minuten hoort men ze fluiten in de lucht. Tot eindelijk de dodelijke regen met doffe slagen over ons heen naar beneden gekomen is. Engelse zwavelgranaten werpen een dikke gele walm omhoog. In de lucht is een gegil als in de hel. Eindelijk gaan we vooruit. Wij kruipen uit de loopgraaf. Zo vormen we met grote afstanden een lange tirailleurlijn, die zich in een klein dal tot een stormcolonne verenigt. Dan opgesprongen en in looppas vooruit. Vijftien, twintig passen snel naar voren en dan weer plat op de grond. Twee tot vijf minuten verademing. Als roofdieren in elkaar gedoken kijken we naar de bosrand voor ons. Weer komt het bevel om op te springen. Slechts tien passen en dan weer op de grond. De Engelse machinegeweren zaaien dood en verderf. Bij ons valt geen schot. De kanonnen dreunen, de aarde schijnt te branden. Onze adem fluit. Men ziet niet wie valt. Nu de laatste sprong. Men zet de armen op de grond. Razend gaat het voorwaarts met wijd opengespalkte ogen, de mond geopend voor een hoera. Plotseling juichen er duizend kelen. We zien de Engelsen uit de loopgraven kruipen en in het bos verdwijnen. De doffe druk op hart en hoofd wordt weggenomen. Met de bajonet gaan wij hen achterna. Geen schot valt. Met één sprong zijn we over de Engelse loopgraven heen in het bos. Zestig tot tachtig meter ver tot aan de andere rand. Wij zien de vijand de dorpsstraat oversteken en zich in de huizen vastzetten. Wij gaan liggen en beginnen te graven. In vijf minuten hebben we een kleine aardhoop tot dekking. Nu eindeloos geweervuur. Om beurten graven wij verder. Na een uur zijn we gedekt en zwijgt het vuur.

Korte rust. De lijken, meest Schotse Hooglanders, worden terzijde gerold. Er wordt twee dagen en twee nachten koortsachtig gewerkt. Onze positie is goed en moet gehouden worden. De genie komt te hulp. Na drie dagen is de loopgraaf twee meter diep. Er worden verbindingsgraven naar achteren aangelegd. In eindeloze rijen

brengt de reserve zandzakken, stalen schilden, planken en patronen. In de rustpozen kauwt men een stuk brood met spek. De derde dag kan men eten halen, uren ver onder granaatvuur. Koude koffie, koud eten. Men kan zich nauwelijks nog overeind houden. De helft staat geleund tegen de schietgaten. Houdt met de grootste moeite nog de ogen open. De andere helft ligt in de loopgraaf op de drassige grond als dood uitgestrekt, in de slaap der uitputting.

De derde dag, om elf uur 's avonds, worden we afgelost. Doodmoe, smerig, volkomen uitgeput, marcheren we door eindeloze loopgraven terug in de reservestelling. Tegen de morgen komen we voor de woonholen in onze vroegere loopgraaf aan en ieder laat zich omvallen, waar hij toevallig staat. En toch is het ons allen licht te moede. We zijn vooruitgekomen in veiligheid.

Nu hebben we een paar dagen rust gehad en zijn we weer tot bezinning gekomen. Een kameraad is weg. Men ziet steenharde trekken, grauwe gezichten met scherpe plooiën in de samengetrokken mond. Maar de oorlog is meedogenloos ...

De Duitse overheid laat in de Gentse dagbladen het volgende bekend maken.

De opperbevelhebber van het leger heeft deze boeten opgelegd:

1. Een boete van 2000 mark aan de gemeente Bachte-Maria-Lerne, waar in de avond van 30 april een ijzerdraad over de straatweg van Gent naar Deinze werd gespannen, waardoor een automobiel van de transportkolonne van het etappegebied beschadigd is geworden.
2. Een boete van 4000 mark aan ieder der gemeenten Deinze en Petegem, waar op 28 april stenen werden geworpen tegen een trein met gekwetsten en Vive la France! werd geroepen.

3. Een boete van 1000 mark aan de gemeente Moen, omdat in de maanden januari en februari aldaar langs de spoorbaan Herseaux-Avelgem telegraafdraden zijn doorgesneden en 1600 meter draad gestolen.
4. Een boete van 20.000 mark aan de gemeente Kortrijk, wegens de twee volgende feiten:
 - a. In de nacht van 19 april is de stoomkraan aan de haven opzettelijk beschadigd en voor een tijdlang onbruikbaar gemaakt.
 - b. In de nacht van 10 mei zijn de zijdeuren van vijf met zand geladen wagons, die aan de loskade stonden, losgemaakt, met het doel het zand tijdens het rijden van de trein te doen weglopen.
5. 20.000 mark aan de gemeente Melle, waar tot tweemaal toe, op 6 en 10 mei, de telefoonlijn Gent-Aalst, in gebruik bij het Duitse leger, opzettelijk vernield is.

Ter kennis gebracht van het publiek door het hoofd van het burgerlijk bestuur,

Von Keudell, staatsraad.
Gent, 1 juni 1915.

12 juni 1915

Duitse scheidsgerechten in België.

Het Brussels Informatiebureau verneemt uit Brussel:

De scheidsgerechten, die de Duitse overheid in heel het bezette gedeelte van het Belgische grondgebied heeft ingesteld om de schade te bepalen die de Duitse onderdanen in België bij het uitbreken van en gedurende de oorlog geleden hebben veroordelen geregeld de gemeenten tot het betalen van soms zeer hoge boeten, opgelegd als schadeloosstelling.

Deze sommen bedragen duizenden per dag, want zij moeten niet alleen de meest verschillende oorlogsschade vergoeden – verwoesting van winkels en inboedels gedurende de opstootjes der eerste oorlogsdagen, vernieling van huizen door bombardementen, plundering door binnentrekkende soldaten, enz. -, maar ook de meest uiteenlopende soorten van financieel nadeel aan Duitsers berokkend, soms uitsluitend het gevolg zijnde van omstandigheden van algemeen economische aard, soms in het geheel niet door oorlogstoestanden veroorzaakt, maar waarvoor toch altijd de Belgische gemeentebesturen worden verantwoordelijk gesteld door de Duitse rechters. Zo werd bv. een gemeente veroordeeld tot het terugbetalen van een som geld, die een Duitser beweerde hem ontstolen te zijn geworden door Belgen; gemeenten moesten talrijke Duitsers schadeloos stellen, omdat zij hun betrekking verloren hadden, die zij voor de oorlog in de een of andere Belgische stad bekleedden.

De partijdigheid van deze scheidsgerechten werkt dan ook het misbruik maken krachtig in de hand. Uit hoofde van allerlei door Duitsers geleden nadelen, wordt de stad Brussel dagelijks tot een gemiddeld bedrag van 3000 tot 10.000 F veroordeeld.

De instelling van deze scheidsgerechten spruit voort uit de grondbeginselen van een regeringsbeleid, dat het afpersen van geld aan België als bestuursstelsel heeft aangenomen, en waarvan, sinds de bezetting, de Duitse legercommandanten en officieren de gewillige en geestdriftige werktuigen zijn. Vooral gedurende de laatste maanden, nu de tijd van het opleggen van grote oorlogsschattingen voorbij is, leggen de officieren zich er op toe, nu en dan enige duizenden van de gemeentebesturen los te krijgen. Zelfs onderofficieren eigenen zich het recht toe, in kleine dorpen, belangrijke sommen op te eisen.

Verwonderlijk is wel het telkens weer doorsnijden van een telefoondraad juist op het ogenblik dat het geld moet gegeven worden. O.a. is het gebeurde te Oostende tekenend: Duitse officieren komen het gemeentebestuur mededelen dat de stad veroordeeld is tot een boete van 1.000.000 F omdat een duif werd gevonden, die zou opgelaten worden om berichten naar de geallieerden over te brengen. Daar het gemeentebestuur zegde: wij hebben geen geld, werden de vertegenwoordigers van het college gedwongen mee naar Brussel te gaan, om bij de "Société Générale" een lening van één miljoen te sluiten. Deze bank weigerde echter het geld te lenen, zodat de heren officieren na drie dagen vruchteloos parlementeren onverrichterzake naar Oostende mochten terugkeren. Inziende dat al te grote gulzigheid een fout was, stelden zij zich tevreden met een meer bescheiden sommetje.

Uit Havre wordt aan het Belgisch Informatiebureau gemeld:

Foto's, door Belgische vliegers genomen, hebben het bewijs geleverd van de vernieling, door de Belgische artillerie, van het monsterkanon, waarmee de Duitsers vanuit de omstreken van Diksmuide Duinkerken beschoten hebben. Op deze foto's is duidelijk te zien, dat er slechts een hoop puin is overgebleven op de plaats, waar onder zijn gewelven en achter zijn borstwering van beton het kanon eens heeft gestaan.

Berlijn, 12 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Aanvallen van de vijand in de duinen ten noordoosten van Nieuwpoort en Mannekensvere, tegen de oostelijke rand van de Lorettehoogte en tegen Souchez zijn afgeslagen.

Diksmuide.

Aan de (Belgische) Legerbode ontleen wij verder het volgende omtrent de strijd bij Diksmuide:

De stelling te Diksmuide door de marinefuseliers aangelegd, en een weinig door de Belgen verbeterd, was niet te vergelijken met de geduchte werken van dit ogenblik. Het is nodig daar op aan te dringen om beter de graad van heldhaftigheid te doen uitkomen, tot dewelke de verdedigers zich wisten te verheffen, om de woedende aanvallen welke tegen hun zwakke linies ontktetend waren, te breken.

Op de linkeroever van de IJzer bestond de stelling slechts uit eindjes loopgraven van ongeveer 80 meter lengte, met licht omgebogen uiteinden, en door korte tussenruimten van een tiental meters van elkander gescheiden. De loopgraven voor rechtstaande schutters boden slechts het meest primitieve profiel: een uitgraving van 1,10 meter die, 80 tot 90 cm breed op de bodem en 1,20 m tot 1,30 m aan de oppervlakte van de grond. De naar voor uitgeworpen aarde vormde een borstwering van 30 cm hoogte en van nauwelijks 1 m breedte aan de top.

Geen dekkingsloopgraaf bestond achter deze gevechtlinie. Om zich tegen de kogels der granaatkartetsen en tegen het slechte weer te dekken, hadden de mariniers de twee derden van de loopgraven overdekt met materialen welke het toeval hun aan de hand deed; planken, deuren, luiken, met wat aarde overdekt. Maar daar deze beschuttingen het grootste deel van de vuurlinie besloegen, moest men er wel toe besluiten ze te vernietigen, zohaast de vijandelijke aanvallen ernstig werden. Van af dat ogenblik, bevonden onze mannen zich zonder enige ernstige beschutting tegen het vijandelijke vuur.

Regelmatig aangelegd en niet voorzien van dwarswallen, waren deze loopgraven bovendien blootgesteld aan het echarpevuur van de vijandelijke artillerie. Elders waren zij nauwelijks aangelegd toen het 12^e linieregiment ze kwam bezetten: dat was het geval te Keizershoek, alsook te Blood-Putteken, juist daar waar de eerste Duitse aanval ging plaats grijpen. De wegen welke naar Diksmuide voerden waren door geen enkel bijzonder werk versperd: en laten wij tenslotte herhalen dat, bij gebrek aan hulpmiddelen, geen hindernissen konden aangelegd worden.

De eerste zorg van onze troepen was, zoveel mogelijk de werken te verbeteren welke zij moesten verdedigen. Nauwelijks hadden zij de tijd om de ternauwernood aangelegde loopgraven verdedigbaar te maken, enige schuilplaatsen in te richten, hier en daar enige primitieve draadversperringen aan te leggen, daarbij gebruik makend van de bestaande omheiningen tussen weiden en velden.

Deze ongelegenheden werden gelukkig grotendeels teniet gedaan door het uitmuntende schootsveld, waarvan de uitgestrektheid slechts naar het oosten iets te wensen liet. Ten zuiden had de genie het terrein, dat met hagen en boomgaarden doorsneden was, gedeeltelijk kunnen ontbloten.

Op de linkeroever van de IJzer stonden de verdedigingswerken er wat beter voor. De loopgraven zijn in de oever zelf gemaakt, van waar zij het bruggenhoofd flankeren en als wijkstelling dienen, daarbij een borstwering latende bestaan van een goede meter breedte aan de top; men heeft in de dijk een uitholling gegraven die een weinig tot beneden de oppervlakte van de grond gaat en zich uitstrekt tot aan de grintweg welke langs de IJzer loopt.

Kleine beschuttingen, insgelijks bestaande uit toevallige materialen bedekken de loopgraven; 4 tot 5 meter breed, zijn zij van elkander gescheiden door aarden dwarswallen die 1 meter dik zijn. Bovendien heeft men zorg gedragen schietgaten aan te brengen tussen de borstwering en het dak van de beschuttingen, zodat het mogelijk is te vuren zonder zijn betrekkelijke beschutting te verlaten.

Voegen wij er tenslotte bij dat de genie de vernieling der bruggen heeft voorbereid en begonnen is met twee loopbruggen aan te leggen, de ene ten noorden, de andere ten zuiden van de bestaande duurzame overgangen.

Reeds de 20^e oktober, een weinig na 6 uur, vliegen de eerste Duitse granaten met een akelig gebrom boven de loopgraven van de rechteroever en gaan als een donderslag boven Diksmuide ontploffen.

Op dit oogenblik is het bruggenhoofd, evenals de vorige dag, bezet door het 12^e linieregiment, dat een bataljon in ieder der sectoren heeft waarvan de grens door de spoorweg wordt afgebakend. Het derde heeft twee compagnieën in de loopgraven welke Keizerhoek aan de IJzer verbinden en in die welke langs de spoorweg lopen: het overige blijft in reserve te Diksmuide. Twee bataljons van het 11^e bezetten nog steeds de linkeroever.

Nauwelijks is het bombardement begonnen of een telefonisch bericht van het Belgische Groot Hoofdkwartier meldt aan kolonel Meiser dat zijn brigade onder commando van admiraal Ronarch overgaat, die het bevel voert over het geheel der legermachten welke met de verdediging van Diksmuide belast zijn; dat zij de posten mag terugtrekken welke tot de verdediging van de

gekanaliseerde IJzer werden achtergelaten, zohaast zij er door elementen van de 5^e Belgische divisie zal vervangen worden; en ten slotte dat zij als opdracht heeft het bruggenhoofd (rechteroever) te verdedigen, daar de marinefuseliers worden gereserveerd om de linkeroever bezet te houden.

“Aan u de oostelijke, aan mij de westelijke oever, zegde admiraal Ronarch tot kolonel Meiser, toen hij dit bevel bevestigde, “maar als gij, in geval van aanval, versterkingen nodig hebt, zal ik ze u leveren”. De kolonel deed aanstonds opmerken dat hij machinegeweren miste, daar hij slechts de twee secties van zijn brigade bezat, waarvan de ene de weg naar Beerst beschoot, de andere die naar Esen, terwijl een vierde plaats nam in een loopgraaf tegen de zuidelijke oever van het kanaal naar Handzame, en een vijfde, schijnt het, aan de linkerkant van de weg naar Beerst.

De Duitse artillerie ging intussen voort met Diksmuide en omgeving te bombarderen; om 8 uur, soms in de rivier zelf ontploffend, waar zij reusachtige waterzuilen deden omhoog rijzen, begonnen de granaten insgelijks rond de loopgraven van de linkeroever te vallen, nog steeds door de twee bataljons van het 11^e bezet.

Het is, inderdaad, eerst tegen 11 uur, dat de nieuwe verdeling van de troepen, volgens de ontvangen bevelen, gedaan was. Kolonel Meiser vertrouwde de verdediging van de stellingen aan kolonel Jacques, waarvan de staf op het stadhuis werkzaam was.

Bevel was aan het 12^e gegeven om de bezettingsmacht te versterken van de rondom Diksmuide gedolven loopgraven, door de reserves te benuttigen welke 6 compagnieën van het 11^e gingen vervangen. De 6 overblijvende compagnieën van dit regiment vormden bij de halte van Kaaskerke, een reserve onder de bevelen

van kolonel Meiser, die zijn commandopost naar de maalderij had verplaatst, op enige honderden meters ten westen van de brug over de IJzer.

Admiraal Ronarch zond een deel van zijn marinefuseliers om de loopgraven van de dijk te bezetten en hield het overige tot zijn beschikking.

Een woord, tenslotte, over onze artillerie. De 20^e, 's avonds, was zij geheel op de linkeroever overgebracht. De admiraal belastte kolonel De Vleeschouwer de werking van 12 beschikbare batterijen te besturen; de twee groepen van het 3^e artillerie, die van het 2^e (majoor Pontus) en die van de brigade B (majoor Hellebeuf). Deze artillerie bezette opnieuw, in het algemeen, haar vorige stellingen. Het is zo dat wij er vinden aan de IJzer, op de hoogte van de weg naar Oostkerke, op de weg naar Pervijze bij de mijlpalen 2 en 3, ten noorden van Kaaskerke, te Kappelhoek en tenslotte in de nabijheid van Sint-Jacobskapelle.

Verwittigd van de bezetting, door de vijand, van Beerst en Vladslo, zullen de meeste batterijen het vuur op deze plaatsen openen tussen 9 en 10 uur, alsook op de wegen die er naartoe voeren. De nadering der Duitsers, evenals het onafgebroken bombardement van het bruggenhoofd, konden geen twijfel over het inzicht van de vijand mogelijk maken. De commandant van de 3^e divisie liet aan kolonel Meiser weten dat hij een compagnie mitrailleurs, het wielrijdersdetachement en zes speciale pelotons van de divisie tot zijn beschikking stelde.

Ondertussen had de kolonel insgelijks vernomen dat een compagnie van het 3^e jagers, welke het de vorige avond gegeven bevel tot terugtrekken niet had bereikt, tot het bewaken van de

brug over het kanaal was gebleven, tussen Esen en Vladslo. Hij schreef onmiddellijk de nodige maatregelen voor om de beweging van de vijand te vertragen, deed deze compagnie versterken door het detachement wielrijders van de 3^e divisie, en zond een batterij om samen te werken met de troepen, eerst tot de verdediging van het kanaal, daarna van de spoorweg.

Een batterij moest zich ook gaan opstellen bij de molen in de nabijheid van Keizershoek, om vandaag de weg naar Beerst te beschieten. De speciale pelotons, tenslotte, zouden zich, vanaf hun aankomst, naar Esen begeven, met de steun van een compagnie infanterie.

Maar de gebeurtenissen zouden de gehele uitvoering van deze bevelen beletten. Inderdaad, het is nauwelijks 10 uur, wanneer men aankondigt dat de vijandelijke infanterie zijn concentrische beweging naar Diksmuide begint, tegelijkertijd langs het noorden en langs het oosten; terzelfder tijd verdubbelt het bombardement in hevigheid en werpt onze loopgraven in de bedreigde streek overhoop.

14 juni 1915

Berlijn, 13 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Bij Nieuwpoort, Diksmuide, ten noorden van Atrecht en bij Hébuterne hebben artilleriegevechten plaats gevonden. De zwakke aanvalspogingen van de vijand in de duinen zijn afgeslagen.

Uit Havre wordt aan het Belgisch Informatiebureau gemeld:

De Duitsers zijn in de vlakten van de IJzer, daar waar de grond droog genoeg is, een mijnoorlog begonnen. Van hun kant hebben de

Belgen hetzelfde gedaan. De mijnwerkers uit de Borinage, die in groten getale in het Belgische leger hebben dienst genomen, bewijzen bij dit onderaards vooruitdringen uitstekende diensten.

De giftige gassen jagen de Belgische soldaten geen schrik meer aan. Zij zijn allen voorzien van maskers en brillen, en het "reglement op de verstikkende gassen" wordt met overleg toegepast.

De Belgische Legerbode klaagt over de aan Mevrouw Carton de Wiart, echtgenote van de Belgische minister van justitie, tijdens haar gevangenschap van Duitse zijde ten deel gevallen behandeling. Naar Duitsland overgebracht, was zij tot Keulen met onderscheiding en tegemoetkoming behandeld. Te Berlijn echter zou zij in een gevangenis voor vrouwen uit de lagere klasse van het volk opgesloten zijn.

Berlijn, 14 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Zwakke aanvallen van de vijand aan het IJzerkanaal afgeslagen.

Diksmuide.

In aansluiting aan hetgeen wij omtrent de strijd te rond Diksmuide medegedeeld hebben in ons avondblad van 12 dezer, ontlene wij mee het volgende aan de (Belgische) Legerbode:

De eerste groepen Duits voetvolk worden opgemerkt als zij uit Vladslo komen, vanwaar zij naar het zuiden trachten te trekken. Bijna terzelfder tijd verschijnen er aan de uithoeken van Beerst. Zij komen uit iedere hoeve, uit ieder bosje, langs heel de weg welke deze twee dorpen verbindt. Het wordt duidelijk dat deze bedreiging gericht is tegen het noordelijke en het noordoostelijke front van het bruggenhoofd. Het vuren van onze dappere batterijen, die deze

streek reeds onder vuur houden, verdubbelt onmiddellijk in hevigheid. In de loopgraven, welke front aan deze aanval maken, is het 1^e bataljon van het 12^e linieregiment op zijn post, hardnekkig en vastberaden.

Ik zie nu hoe terzelfder tijd, in het oosten, langs de kant van Esen, andere vijandelijke troepen aanrukken; langs het kanaal en de spoorweg trekken zij vooruit naar het front dat door het 2^e bataljon wordt bezet. Als hier, evenals aan de noordelijke kant, de harten sneller kloppen, zo zijn de zielen vol van hartstocht en is de wilskracht gespannen.

Maar onder de vlagen schroot welke onze kanonnen hen toezenden, blijven de aanvallers staan; dan plots, dekking zoekend, verdwijnen zij voor onze blik. Op hetzelfde ogenblik, van heel de dreigende gezichtseinder, verheft zich een verschrikkelijk kanonvuur, waaraan het reeds sedert de ochtend doorgezette bombardement een ongehoorde hevigheid geeft. De Duitse batterijen – uit Antwerpen aangebrachte zware stukken, veldhouwitsers en kanonnen – besproeien geheel het bruggenhoofd met stortvlagen ijzer en vuur. Hun hagel valt neer op de loopgraven van het 12^e linieregiment, op Diksmuide zelf, waar een oorverdovend geraas heerst, op de stellingen van de linkeroever welke door de marinefuseliers bezet is, op Kaaskerke waar de reserves zich bevinden, en tenslotte, in de nabijheid van onze batterijen. Het is een overvloed van munitie, zonder weerga.

Vanaf het begin zijn sommige eenheden van het 12^e aan een harde beproeving onderworpen: aan het linker uiteinde zijn de loopgraven, langs beide kanten van de weg naar Beerst gedolven, onder echarpevuur genomen. Commandant Pouplier, die over de compagnie ten westen van de weg bevel voert, wordt een der

eersten gedood. Een granaatscherf velt hem op de slag en zonder een kreet stort hij neer. Te Diksmuide wordt kolonel Jacques, die, onbekommerd voor het gevaar, zich op de Grote Markt bevindt van waar hij zijn bevelen uitdeelt, ernstig aan de voet gewond. Maar de held van de Arabische veldtocht, heeft ook reeds voor hete vuren gestaan. Een vluchtig verband, een stok om op te leunen en, om lucht te geven aan zijn humeur, een verwensing tegen de Moffen, en ziedaar kolonel Jacques weer klaar, meer vastberaden dan ooit om de stelling tot het uiterste te verdedigen. Wanneer men hem dan ook het bevel van het Groot Hoofdkwartier mededeelt: "Het bruggenhoofd Diksmuide moet tot alle prijs behouden worden", antwoordt hij eenvoudig: "Dat spreekt vanzelf!"

Toen het Belgische commando dit bevel aan de admiraal zond, voegde het er insgelijks bij dat geheel de artillerie van de 5^e legerdivisie de verdedigers van Diksmuide zou komen ondersteunen. Met het oog op de macht der Duitse batterijen, kwam deze versterking bijzonder goed van pas. De 47 stukken van de groepen, welke op dat ogenblik in werking waren, hadden inderdaad de handen vol om het terrein waar de vijandelijke aanvallen plaats grepen te beschieten, om hun infanterie er het vooruitkomen te beletten en hun veldbatterijen te beantwoorden, de enigen waartegen het mogelijk was handelend op te treden. Om aan het vuur van de vijandelijke zware stukken te weerstaan, zullen onze artilleurs niets anders hebben dan hun wilskracht, hun standvastigheid en de bekwaamheid van hun oversten.

De groep van de 16^e gemengde brigade was de eerste welke zich, tussen 12 en 1 uur 's middags, onder de bevelen kwam plaatsen van kolonel De Vleeschhouwer, die hem opdroeg stelling te nemen aan het noorden van de groep Pontus en onmiddellijk het vuur te openen op de streek ten noorden van Diksmuide. Een weinig later

kwam de groep van de 1^e gemengde brigade op haar beurt en nam stelling aan de spoorweg naar Nieuwpoort, ten noorden van de weg naar Oostkerke, waar zij krachtdadig meehielp om de omgeving van Beerst te beschieten.

Wat de andere batterijen van de 5^e divisie betreft, waarvan men de komst had aangekondigd, beletten de gebeurtenissen dat zij langs de kant van Diksmuide tussenbeide kwamen. Het komt doordat de vijandelijke bedreiging zich niet alleen hier doet voelen. Het gevecht ontwikkelt zich en strekt zich over heel het IJzerfront uit. Het groot hoofdkwartier moet aan alle gevaren het hoofd bieden, overal versterkingen sturen en toch is de veldslag nauwelijks begonnen.

Wat er ook van moge zijn, in het begin van de namiddag op deze 20^e oktober, werkten 71 stukken samen tot de verdediging van het bruggenhoofd. Niettegenstaande de meerderheid in getalsterkte van de vijandelijke batterijen, zouden zij er misschien meester over gebleven zijn, zo zij slechts de artillerie van zwaar kaliber hadden kunnen beantwoorden. Maar deze, waarvan het totaal steeds schijnt aan te groeien, zo verschrikkelijk hevig wordt het bombardement, geeft aan de aanvallers een al te groot voordeel.

Gedekt door de stortvloed van vuur en ijzer die nog steeds op onze loopgraven neerkomt, wordt de vijandelijke infanterie dan ook weer stap voor stap vooruit gedreven, langs al de wegen die uit het noorden en het oosten naar Diksmuide samenlopen. Niettegenstaande de onafgebroken stortvlagen van onze 75, wint de aanvaller grond met zijn steeds opnieuw aanspoelende golven die alles op hun weg schijnen te overstromen.

Plots, juist om 15 uur, wordt het vuur dat op onze loopgraven gericht was, verlengd en op Diksmuide gerichte en op al de wegen

welke door de reserves zouden kunnen benuttigd worden. Op hetzelfde ogenblik, als door een veer bewogen, komen de aanvallers uit hun laatste beschutting te voorschijn en onder het luide geroep van "Hoch! Hoch!" stormen zij met het geweer op de heup tegen de sector welke door het 12^e linieregiment ten noorden van de spoorweg bezet wordt.

Maar onmiddellijk breekt er uit onze door de granaten nochtans half verwoeste loopgraven een onverbidlijk en goed gemikt geweervuur los. Geweren en mitrailleurs ratelen zonder ophouden; gehele rangen Duitsers worden neergemaaid. Op het triomfantelijke "Hoch!" volgen nu gekreun en smartgeroep; de aanloop wordt glad afgebroken. De officieren, met de revolver in de vuist, hebben schoon te trachten hun woeste kudde vooruit te stuwen, de mannen gehoorzamen niet. Zij gaan plat in de velden neerliggen en graven zich in, op ongeveer 300 meter van de onzen.

Luitenant-kolonel Van Rollegem, die over de aangevallen sector bevel voert, heeft naar de loopgraven een compagnie van het 11^e kunnen zenden, welke hij in reserve hield. Kolonel Jacques, van op de Grote Markt, heeft hem een andere gezonden, maar het bombardement van Diksmuide en zijn omstreken is zo hevig dat zij door de granaten wordt uiteengedreven, voordat zij uit de stad is kunnen komen. Ondertussen heeft ook de vijand versterkingen ontvangen: van de plaats waar hij zich voor ons heeft ingegraven, beschiet hij op razende wijze onze stellingen; zijn machinegeweren scheren over de reeds dooreen geworpen kleine borstwering, welke de enige schuilplaats van onze mannen is; de loopgraven welke loodrecht op de weg naar Beerst uitlopen worden onder strijkvuur genomen; al de officieren van de compagnie welke ze bezet houden zijn buiten gevecht: een groot aantal manschappen gedood of gewond. Alsdan, tegen 16 uur, daar er zich langs de weg

een nieuwe aanval aftekent, trekt het handvol overlevende manschappen, beroofd van hun aanvoerders die hen zouden kunnen tegenhouden, terug op een kleine loopgraaf die 200 meter verder de weg verspert.

De Duitsers, die deze beweging hebben bemerkt, maken er gebruik van om opnieuw vooruit te springen; zij menen reeds zeker van de overwinning te zijn. De toestand wordt inderdaad hachelijk. Het ontruimen van de loopgraven ten westen van de weg naar Beerst, stelt al de andere in de nabijheid bloot. Er wordt nog een hevige poging gedaan om de aanvaller tegen te houden: de Franse en Belgische machinegeweren vuren zonder ophouden; van uit hun loopgraven aan de Ilzer, niettegenstaande de afstand, lossen de marinefuseliers herhaaldelijk hun salvovuur op de objectieven die zij kunnen bereiken. Ondanks alles rukt de vijand vooruit, langs alle kanten onze loopgraven bedreigend; men moet wijken; nauwelijks heeft men de tijd om de machinegeweren achteruit te brengen.

Maar de terugtocht geschiedt in goede orde: men laat slechts de doden en enkele gewonden achter. Onmiddellijk besproeien onze batterijen de omgeving der verlaten loopgraven met hun projectielen; met de kanonnen en de geweren houdt men de vijand nog op afstand.

Insgelijks in het front aangevallen, en ontbloot op de linkerflank, laat het IIe bataljon van het 12^e, dat zich ten zuiden van de spoorweg bevindt, op zijn beurt aan kolonel Jacques weten dat de toestand waarin het zich bevindt hachelijk wordt.

Onverstoorbaar onder al dit nieuws, zal deze prachtige aanvoerder hier eerst echt tonen wat hij kan. Hij heeft geen enkele reserve meer tot zijn beschikking; al wat hij bezat heeft reeds de handen

vol. Nochtans, met merkwaardige kalmte en wilskracht, laat hij aan het IIe bataljon (oostelijke sector) zeggen om kost wat kost vol te houden, dat hij op zijn linkerkant een tegenaanval gaat doen. Aan het 1^e bataljon geeft hij het bevel de loopgraven te hernemen, al moest het ook de laatste man kosten, want – zo luidt de heldhaftige leugen! – versterkingen gaan toekomen.

Inderdaad heeft kolonel Jacques aan kolonel Meiser versterkingen gevraagd, maar hij weet niet wanneer die zullen toekomen. Het doet niets, het nieuws van hun spoedige komst zal aan de mannen weer vertrouwen schenken en tijd doen winnen. Overigens, alsof de voorzienigheid hem ter hulp wou komen, ziehier dat op de Grote Markt te Diksmuide, waar de kolonel ondanks zijn wonden zich nog steeds bevindt, de wielrijderscompagnie van de 3^e divisie, onder de bevelen van luitenant Jacques, aankomt. Er zijn daar een honderdtal vastberaden kerels; het is de hemel die ze zendt.

De kolonel heeft ze spoedig naar gene zijde van de uithoeken van Diksmuide gezonden, op de weg naar Beerst, waartegen de voornaamste poging van de vijand gericht is. Aan hun aanvoerder geeft hij het bevel aan de troepen van het 12^e te laten weten dat andere versterkingen volgen en dat, zo men nog slechts een twintigtal minuten kan volhouden, de overwinning verzekerd is.

En de dappere wielrijders storten zich in het heetst van het gevecht: luitenant-kolonel Van Rollegem slaagt er in zijn troepen krachtdadig stand te doen houden; van zijn kant houdt het IIe bataljon, in de sector van luitenant-kolonel Collins, “kost wat kost” stand, zoals men het heeft bevolen. De wilskracht van kolonel Jacques en van de troepen onder zijn bevelen, heeft het onmiddellijke gevaar afgewend. Ten slotte zullen weldra de

verwachte versterkingen aankomen en de tegenaanval zal, met vuur en ook met goed gevolg, uitgevoerd worden.

15 juni 1915

Parijs, 14 juni. Officieel bericht van hedenmiddag:

De Belgische troepen hebben een bataljon op de oostelijke oever van de IJzer geworpen ten zuiden van het front van de spoorweg naar Diksmuide, zich op het gewonnen terrein genesteld en een blokhuis vernield.

Diksmuide.

De (Belgische) Legerbode, nr. 118, bevat het vervolg van het relaas van de strijd bij Diksmuide (oktober). Wij ontleen er het volgende aan:

Het is half vijf 's namiddags, als bij kolonel Meiser de vraag om versterkingen van kolonel Jacques toekomt. Zes compagnieën van het 11^e linieregiment, onder bevel van luitenant-kolonel Leestmans, zijn nog beschikbaar. Onmiddellijk wordt hun bevolen zich naar de rechteroever van de IJzer te begeven; gelijktijdig wordt aan kolonel De Vleeschouwer het verzoek gedaan de weg van Diksmuide naar Beerst en het omliggende terrein zo hevig mogelijk te doen beschieten. Kolonel Meiser verwittigt insgelijks admiraal Ronarch dat de hevige aanval, welke het bruggenhoofd moet doorstaan, het nodig heeft gemaakt al zijn reserves in het gevecht te brengen. Hij verzoekt de admiraal troepen tot zijn beschikking te stellen.

Luitenant-kolonel Leestmans, die sedert het begin van de aanval al de nodige maatregelen genomen heeft om in geval van nood onmiddellijk te kunnen tussenkomen, brengt zijn compagnieën

naar voren. Hij stapt aan het hoofd van de colonne, die de weg van Kaaskerke naar Diksmuide volgt. Nauwelijks komt zij op de hoogte van de spoorweghalte, of een regen granaten van allerlei kaliber valt rond hen neer. Ongetwijfeld hebben de waarnemers van de Duitse artillerie, aan wie in dit vlakke landschap niets ontsnapt, deze beweging bemerkt. Een hels vuur wordt samengetrokken op de ruimte welke de compagnieën van het 11^e moeten doortrekken om eerst de brug, en daarna Diksmuide te bereiken. Slag op slag springen de projectielen met oorverdovend geraas op de weg zelf en op de weiden welke er langs lopen; huizen storten ineen, letterlijk verkrumeld door de ontploffingen welke ganse brokken muur in allerlei richtingen slingeren.

Onder de dodelijke stortvraag van ijzer, en vuur, en stenen, aarzelen de mannen van de voorste compagnieën een ogenblik. Instinctmatig zoeken zij een dekking en schuilen in de grachten langs de weg. Maar luitenant-kolonel Leestmans heeft zich rekenschap gegeven van de lichte weifeling die ontstaat. Recht, in het midden van de weg, prachtig en vol vuur, de sabel in de hoogte, richt hij zich tot de eersten die in de gracht dekking hebben gezocht, en sleept ze mee onder de kreet "Leve het 11^e!" Vooruit jongens!" En het voorbeeld volgend van de aanvoerder, wakkeren al de officieren hun manschappen aan: "Vooruit het 11e! Op de vijand los!" En het 11e linieregiment rukt vooruit, ondanks het bombardement dat in hevigheid verdubbelt, door het helse vuur heen dat het langs alle kanten insluit. Mannen storten neer, op de slag gedood, zonder één kreet; anderen, gewond, zakken ineen aan de boord van de weg; het bloed spat op de beslijkte uniformen: maar men rukt vooruit. Zo komt men aan de maalterij waar kolonel Meiser de dapperen ziet voorbij trekken, die de dood tegemoet gaan. De mannen juichen hem toe en trekken voorbij, sneller,

steeds sneller, meegesleept door hun aanvoerder, wiens kalme dapperheid hen allen begeestert.

Plots ontploft er een reusachtig grote granaat te midden van de baan, waarvan onze troepen de zijwegen volgen. Een hele groep wordt door de slag omver geworpen. Enige mannen, door het geweld van de ontploffing in de lucht geslingerd, komen op de stenen terug neervallen, met verbrijzeld hoofd. Een heel klein soldaatje van nauwelijks achttien jaar, door een granaatscherf aan de hals getroffen, heeft de ruggengraat verbrijzeld. Men hoort een doordringende kreet: "Moeder! ..." Dan, het geweer loslatend, de ogen vol ontzetting, draait hij rond en stort met een dof geluid aan de voeten van kolonel Meiser zelf neer.

Bij het horen van de verschrikkelijke ontploffing, heeft kolonel Leestmans zich rekenschap gegeven van het gevaar. Met bewonderenswaardige kalmte, snelt hij onmiddellijk aan het hoofd van zijn colonne, naar de brug die men op 300 meter van daar ontwaart. De mannen ijlen hem achterna, plots met zoveel wraakgevoel bezeten, met zo'n verlangen om zich op de vijand te storten, dat de officieren alle moeite hebben om hen in het gelid te houden. Als een stortvloed, in woeste pracht, stormen de zes compagnieën van het 11^e over de brug, onder een regen van schroot. Vanuit de naburige loopgraven, zien de dappere marinefuseliers de pakkende optocht voorbijtrekken. Begeesterd door de heldhaftige strijd lust van al deze mannen, die het offer van hun leven gaan brengen, onder de steeds herhaalde kreet van "Vooruit! Vooruit!" slaken de Franse mariniers geestdriftige toejuichingen en zwaaien met hun mutsen, en luider dan het gedonder der bommen klinkt ter onzer ere een geestdriftig: "Vive la Belgique! Leve de Belgen!"

Onvergetelijke stonden, tragisch en groots onder allen. “Ik geloof wel,” zal later iemand zeggen, die aan dit drama heeft deelgenomen, “dat zo hun officieren ze niet hadden tegengehouden, de mariniers met de onzen waren vooruit gestormd.”

Ondertussen werd, aan gene zijde van Diksmuide, de weerstand van het 12^e linieregiment voortgezet, tegen een steeds hardnekkige, maar zichtbaar door zijn vorige pogingen verzwakte vijand. Ook is kolonel Jacques, verwittigd van de nakende aankomst van de zes compagnieën van het 11^e, nu van de overwinning verzekerd.

Een weinig na 17 uur komt luitenant-kolonel Leestmans op de Grote Markt, aan het hoofd van zijn troepen, hijgend van de looppas onder de regen schroot, dakpannen en materialen die vanaf de brug zonder ophouden op hen is neergekomen. Maar de strijd lust der mannen is steeds even bewonderenswaardig. De kolonel weet dat het met dergelijke kerels slechts een kinderspel is om het verloren terrein terug te winnen.

Hij stuurt drie compagnieën op de weg naar Beerst, met opdracht de vijand overhoop te werpen. Twee anderen worden naar Blood Putteke gezonden om er de compagnie van kapitein Lebeau, die reeds verscheidene uren heldhaftig het hoofd biedt aan een zeer sterke overmacht, te versterken.

De drie eersten, onder de bevelen van commandant Borms, ontplooiden zich weldra aan de noordelijke zoom van Diksmuide, onder bescherming van de wielrijders. Hevig ten aanval gevoerd tegen de loopgraven waar de vijand zich heeft ingericht, gaan zij spoedig vooruit met de steun van onze batterijen die hun beweging volgen en door een hevig vuur de aankomst van Duitse

versterkingen beletten. Meegesleept door de drie compagnieën van het 11^e, trekken die van het 12^e, welke had moeten wijken, opnieuw vooruit stevig in de hand gehouden door luitenant-kolonel Van Rolleghem. Over de gehele linie knettert een razend geweervuur, de machinegeweren verrichten hun dodelijk werk; onze scherpshutters begrijpen dat de vijand verzwakt, dat hij gaat wijken; bij groepen springen zij vooruit, winnen voortdurend grond, zonder zich om de verliezen te bekommeren: zij moeten hun weerwraak hebben, kost wat kost.

Zij bevinden zich nog slechts op een honderdtal meters van de pinhelmen; reeds verlaten de Duitsers bij groepjes de loopgraven, welke zij slechts voor een ogenblik hebben veroverd. Dan schetteren plots de klaroenen, het is de aanval. In één sprong stormen de infanteristen van het 11e en 12e met gevelde bajonet vooruit, onder de kreten van "Leve de Koning!" De verschrikte vijand wacht de storm niet af; hij wijkt en vlucht zoveel hij lopen kan. Zij die geen tijd hebben gehad om weg te komen worden aan de bajonet gespietst. Anderen steken smekend de handen omhoog en hebben slechts de moed om verschrikte kreten: "Kamerad! Kamerad!" te slaken.

Langs de kant van Blood Putteke behaalt commandant Decamps, aan het hoofd van de twee andere compagnieën van het 11^e, dezelfde schitterende uitslag; ter hulp snellend van de compagnie Lebeau, herneemt hij met haar, na een kort gevecht van man tegen man, de loopgraven van de eerste linie welke zij hadden moeten verlaten. En wanneer de avond begint te vallen, is geheel het noordelijke en noordoostelijke deel van het bruggenhoofd, dat een ogenblik in gevaar verkeerde, hersteld en opnieuw in onze macht. De knappe schikkingen door kolonel Jacques genomen, zijn onwrikbare standvastigheid en de dapperheid van zijn soldaten,

hebben gezegevierd over de machtige vijand die op de vlucht werd gedreven en honderden doden op het slagveld achterliet.

Om 6 uur 's avonds komen vier compagnieën fuseliers, door admiraal Ronarch gezonden op de vraag van kolonel Meiser, op hun beurt de verdedigers van Diksmuide versterken. Bevreesd voor een offensieve terugkeer van de Duitsers, die niet in hun bloedige nederlaag zullen berusten, stuurt kolonel Jacques de fuseliers onmiddellijk in de sector waar het gevecht zo warm is geweest. Twee compagnieën gaan, ten westen van de weg naar Beerst, de loopgraven bezetten waarvan de ontruiming, rond 15 uur, de nu gelukkig te boven gekomen crisis verwekte. De twee anderen worden als reserve tot de beschikking van luitenant-kolonel Van Rolleghem gesteld.

De vooruitzichten van kolonel Jacques bedrogen hem niet. Gedurende geheel de nacht hernieuwt de vijand zijn aanvallen nu op het ene punt, dan op het andere, plots uit de duisternis opduikend in dichte massa's, die rauwe "Hoch!"-kreten slaken, waarmee zij menen een schrikbarende indruk te maken. Maar noch de mariniers noch de onzen storen zich daaraan. Overal, hoe talrijk en hoe hevig ook, mislukken de aanvallen onder het vuur der verdedigers. Voor de dag aanbreekt, rond 5 uur, doet de vijand een laatste en hevige poging, menende onze troepen, waarvan sommigen worden afgelost, te verrassen. Maar hij wordt niet weinig bedrogen en zijn aanval loopt slechts uit op een nieuwe slachting. Verschrikt door de geleden verliezen, zijn de aanvallers ditmaal met paniek geslagen; met buitengewoon klaar inzicht van de toestand en prachtige strijdlust stormt luitenant Minsart, van het 11^e linie, aan het hoofd van zijn compagnie uit de loopgraven ter vervolging van de vijand, jaagt hem achterna ten noorden van het kanaal van Handzame en keert triomfantelijk terug met 1 Duitse

officier en 60 gevangenen die hij, bleek en ontdaan, achter het puin van de herberg "In de Drie Musschen" heeft gevonden.

Wij lezen in de Vlaamsche Stem:

Tussen Zarren en Diksmuide en in de buurt van het front, staan nog altijd de suikerbieten van verleden jaar. Een man, die tussen de hoogopgeschoten planten gelopen heeft, deelt mee, dat hij er een aantal lijken zag liggen, die er zeker sedert de winter moeten gelegen hebben, zover waren zij in staat van ontbinding. Deze slachtoffers van de gevechten bij Diksmuide wachten nog steeds op hun graf.

17 juni 1915

Londen, 16 juni. Bericht van generaal French:

Bij Ieper hebben wij met goed gevolg de stelling van de vijand ten noorden van Hooge aangevallen en de hele eerste linie loopgraven bezet op een front van duizend meter, zomede een deel van de tweede linie. Wij maakten 157 gevangenen. Een Duitse tegenaanval werd met gevoelige verliezen afgeslagen.

Berlijn, 16 juni. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Opnieuw hebben de Fransen en Engelsen naar aanleiding van Russische nederlagen gisteren op verscheidene plaatsen van het westelijk front met sterke strijdkrachten aangevallen. Het is de Engelsen gelukt, bij Ieper onze stelling ten noorden van de vijver van Bellewaarde ietwat achteruit te dringen. Er wordt daar nog gevochten.

Men meldt ons uit Oostburg dat van dinsdagavond tot woensdagochtend half zeven onafgebroken hevige kanongebulder is

gehoord uit westelijke richting. Even over 12 uur vloog hoog boven Oostburg een vliegtuig van onbekende nationaliteit van het westen naar het oosten.

Aan de Belgische grens.

De territoriale bevelhebber in Zeeland maakt het volgende bekend:

Het is aan iedereen verboden zich zonder bepaalde noodzakelijkheid binnen een afstand van 50 meter van de grens op te houden, welke noodzakelijkheid echter niet altijd hoeft te blijken uit een door een militair commandant afgegeven vergunningbewijs. Het is verboden, zowel van als naar België de grens te passeren langs andere dan de heerbanen en de door de directie der belastingen aangewezen wegen. Overtreding wordt gestraft met drie maanden hechtenis. Door deze verordening vervallen alle andere.

Op aanzegging van militaire zijde moeten alle duivenhokken worden opengezet en moet toegelaten worden dat de duiven worden onderzocht. Overtreding wordt gestraft met gevangenis van drie maanden of boete tot fl. 300.

Parijs, 16 juni. Het officiële avondbericht luidt:

Ten noorden van Ieper hebben de Engelse troepen een linie loopgraven genomen.

Oostburg, 17 juni. Aanhoudend hoort men uit westelijke richting hevig kanongebulder en daar tussendoor zware knallen. Ook op de kust werd heden geschoten.

18 juni 1915

Parijs, 17 juni. Officieel bericht van hedenmiddag:

Ten noorden van Ieper hebben de Engelse troepen zich meester gemaakt van een linie Duitse loopgraven

Berlijn, 17 juni. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

De stukken loopgraaf ten noorden van de vijver van Bellewaarde, die eergisteren verloren waren gegaan, zijn grotendeels heroverd.

Uit Zuid-Zijpe meldt men ons dat daar woensdagavond tussen 10 en 11 uur hevig kanongebulder in zuidwestelijke richting is vernomen.

Diksmuide.

Aan het verslag van de strijd bij Diksmuide (oktober 1914) dat thans in nr. 119 van de (Belgische) Legerbode wordt voortgezet, is het volgende ontleend:

Niettegenstaande de beroering, die de gehele nacht bleef voortduren, waren de oversten, met veel kalmte en wilskracht, er in geslaagd een weinig orde te brengen in de eenheden, die lelijk door elkander gemengd waren na al de aanhoudende gevechten sedert de vorige dag geleverd, de mannen opnieuw met levensmiddelen en munitie te voorzien, en hun zelfs een weinig wijn uit te delen om hun door vochtigheid en koude verkleumde leden wat te verwarmen.

Om 5 uur 's morgens, op het ogenblik dat men de laatste Duitse aanval afsloeg, werd kolonel Meiser door admiraal Ronarch verwittigd dat twee bataljons van het 2^e regiment jagers (16^e brigade van de 5^e Belgische divisie), het 11^e en 12^e linie kwamen versterken. Hij maakte er onmiddellijk gebruik van om over te gaan tot een nieuwe indeling van de troepen in het bruggenhoofd, en om

te eindigen met het aflossen van de 1^e en 2^e bataljons van het 12^e linie, die reeds sedert 24 uren bijna onafgebroken in het gevecht waren.

Voor 9 uur 's morgens waren de loopgraven, welke Diksmuide omvatten, stevig bezet door de troepen van het 11^e linie, het 2e regiment jagers en de Franse marinefuseliers.

In de noordelijke sector, welke tot aan het kanaal van Handzame loopt, vindt men twee compagnieën fuseliers en drie compagnieën van het 11e; in de oostelijke sector, tussen het kanaal en de spoorweg, 3 compagnieën van het 11e en tussen hen in één compagnie mariniers; in de zuidelijke sector tenslotte, tussen de spoorweg en het kerkhof, één compagnie van het 11e en het 3e bataljon van het 2e jagers. Vijf Franse secties machinegeweren en vier Belgische zijn over het gehele front verdeeld en houden de voornaamste toegangen onder vuur. De loopgraven die, ten noorden en ten zuiden van de stad, steunend op de IJzer, het bruggenhoofd afsluiten, zijn nog steeds bezet door het 3^e bataljon van het 12^e linie.

Het overige van het 11^e, de 4^e compagnie marinefuseliers, en de wielrijders van de 3^e divisie, bevinden zich in reserve te Diksmuide, tot de beschikking van kolonel Jacques.

Kolonel Meiser tenslotte, behoudt als laatste reserve, tussen de halte van Kaaskerke en het dorp Oostkerke, de twee bataljons van het 12^e die werden afgelost, en het 2^e bataljon jagers.

De marinefuseliers bezetten steeds de loopgraven van de linker IJzeroever, waar nieuwe compagnieën de eenheden hebben afgelost, welke sedert de vorige dag in stelling waren.

Wat betreft de 18 batterijen van kolonel De Vleeschouwer, zij nemen steeds nog ongeveer dezelfde plaats in. Deze zullen, gedurende de volgende dagen, slechts onbeduidende wijzigingen ondergaan, op sommige ogenblikken veroorzaakt door de noodzakelijkheid om zich aan het al te hevige vuur van de Duitse artillerie te onttrekken.

Over het algemeen is de toestand, 's morgens van de 21^e oktober, dus beter dan de vorige dag. De bekwaamheid der aanvoerders, gehoorzaamend aan de bevelen van admiraal Ronarch, is er niet alleen in geslaagd de hevige aanvallen tot nu toe af te slaan, maar ook nog om zich gereed te maken tot een nog krachtiger weerstand aan de aanvallen, die niet op zich zullen laten wachten.

Vanaf het dagaanbreken, na de laatste nederlaag die de aanvallers werd toegebracht, heeft de Duitse artillerie haar hels en razend werk hervat. Met een werkelijk ongebruikelijke kwistigheid stort zij de projectielen bij honderden neer op de ongelukkige stad Diksmuide en op de loopgraven, welke men gedurende de nacht min of meer heeft hersteld. Onze batterijen antwoorden krachtdadig en brengen de lichte batterijen herhaalde malen tot zwijgen. Maar de zware artillerie van 15, van 21 en zelfs van 28, kan om zo te zeggen ongestraft wraak nemen, door zijn vernietigende schoten met volle lagen af te vuren.

Te Diksmuide worden de verwoestingen verschrikkelijk; de gehele stad daverd in het gerommel van die voortdurende donder, en in die hel moeten onze reservetroepen nochtans blijven wachten op het kruispunt der wegen, welke hun zullen toelaten zich te gepasten tijde naar de bedreigde punten te begeven. Zij zoeken een schuilplaats zo goed zij kunnen, en hun onverstoorbare kalmte onder het woest bombardement is niet het minst indrukwekkende

schouwspel. Kolonel Jacques en zijn staf geven hun overigens een prachtig voorbeeld van kalme dapperheid, door in het stadhuis te blijven, waarop door het vijandelijk geschut gemikt wordt met dezelfde ijver als die waarmee zij onze kerken vernielden. Het regent onophoudelijk granaten rondom het grote gebouw; huizen storten ineen, van tijd tot tijd doet een nog heviger ontploffing het oude gebouw tot in zijn grondvesten daveren. Dan zegt er iemand heel eenvoudig: "Nog een 28".

Het is merkbaar dat de vijand, woedend door zijn mislukken van de vorige dag, onze stellingen door de hevigheid van de beschieting tracht onhoudbaar te maken, hopende aldus de verdedigers te demoraliseren en ze bij de eerste bedreiging op de vlucht te drijven. Om 9 uur heeft deze dan ook plaats; aanzienlijke vijandelijke troepen worden bemerkt die op mars zijn van Esen naar Kapelhoek, langs beide zijden van de spoorweg. De Duitse infanterie rukt vooruit gelijk bij manoeuvres, per op elkaar volgende pelotons, waarvan men de grijze massa's de kronkelende wegen ziet volgen. Onmiddellijk verwittigd, geeft de admiraal aan de artillerie van kolonel De Vleeschouwer bevel de op mars zijnde colonnes uit alle macht te beschieten. Met merkwaardige juistheid zenden onze batterijen onmiddellijk hun dodend salvovuur. De vijand, na een ogenblik aarzeling, blijft staan en ziet tijdelijk van de aanval af.

De beschieting integendeel wordt nog hevig voortgezet, verpletterend, zowel voor het bruggenhoofd als voor de loopgraven van de linkeroever, waarin zich de marinefuseliers bevinden. Maar overal houden de mannen stand.

Kolonel Meiser heeft nauwelijks, tegen de middag, aan het 2^e bataljon jagers bevel gegeven dat van het 12^e linie te vervangen in de stellingen nabij de IJzer en aan luitenant-kolonel Sults het bevel

te nemen over de troepen op de oostelijke oever, om aan kolonel Jacques toe te laten een weinig rust te genieten, wanneer een nieuwe aanval dreigt, ditmaal ten noorden. Een aanzienlijke vijandelijke massa wordt vermeld als zich van Beerst naar het zuidwesten begevend, ondersteund door batterijen opgesteld tussen dit dorp en Vladslo. Eens te meer neemt onze artillerie deze objectieven onder vuur, de vijand weldra verplichtend zijn vooruitgang te onderbreken.

In het vooruitzicht van een dreigende aanval, heeft kolonel Jacques zich reeds ontdaan van een deel van zijn reserves, welke hij tot de beschikking van de bedreigde sectoren heeft gesteld. Weldra kunnen de marinefuseliers, van uit hun loopgraven aan mijlpaal 16, vijandelijke groepen bemerken, welke met koortsige haast aan het delven zijn tussen de IJzer en de weg naar Beerst. Een batterij jaagt onmiddellijk de arbeiders uiteen, maar, weldra aan een verschrikkelijk kanonvuur blootgesteld, wordt zij tot stilzwijgen gedwongen.

De bedrijvigheid van onze kanonnen van 73 schijnt overigens de vijand woedend te maken. In een werkelijke moord- en vernielingswoede ontstoken, braken de talrijke stukken die het bruggenhoofd omringen, met steeds groeiende razernij dood en verdelging. In onze arme kleine loopgraven, welke daveren onder de hevigheid van de ontploffingen, is het een verschrikkelijk toneel. Telkens als zij door een granaat van zwaar kaliber getroffen worden, storten ganse gedeelten in, doden en gekwetsten en zelfs de levenden begraving. Of wel, te midden van een groep mannen ontploffend, rukt de "marmit" de lichamen aan stukken en doet de bloedige ledematen in de omtrek vliegen. Het is een afschuwelijk visioen, waaraan de Belgische soldaten en de marinefuseliers slechts kunnen ontsnappen door op de bodem van hun loopgraven

neer te hurken, het hoofd tussen de handen en de ogen koppig gesloten om niets te zien. En daar, in hun prachtige heldenmoed, ongevoelig voor vrees en angst en lijden, wachten zij, met het geweer tussen de knieën geklemd, de dood of de aanval.

Te Diksmuide voegt de verschrikking van de brand zich nog bij de vernielingen van het bombardement. De hoofdkerk is in brand geraakt en het ijzeren kruis zal ginder de vanden zeker wel belonen. In de stad is er geen enkele buurt nog ongeschonden; reusachtige gaten, waarin gebroken glas, stukken van dakpannen en bakstenen dooreen liggen, zijn in alle straten geslagen. De Grote Markt is door de granaten doorploegd; tot nu toe gespaard, verheft het stadhuis nog steeds zijn zware massa op die akelige achtergrond van rook en vlammen. Binnen in het oude gebouw, steekt de indrukwekkende stilte vreemd af tegen het woeste geraas dat overal rondom heerst. Het is omdat in het midden van de voorzaal, uitgestrekt op een dodenbaar, het lijk rust van de dappere kapitein Pouplier, de vorige dag in zijn loopgraaf gedood. Recht, naast het lijk, staat kolonel Jacques van wie men een tweede wonde aan het verbinden is welke hij zojuist ontvangen heeft. Zijn strakke blik rust op de trekken van de dappere officier, die, sedert Luik, met hem aan alle gevechten heeft deelgenomen, en over wiens stoffelijk overschot, als een laatste huldegroet, het vaandel van het regiment neerhangt. Enige officieren, die aan hun makker de laatste afscheidsgroet zijn komen brengen, luisteren, het hart door een onuitsprekelijke ontroering beklemd, naar de afscheidwoorden welke aalmoezenier Brouwers uitspreekt. Opdat zijn stem het geraas der ontploffingen zou overtreffen, moet de priester luid spreken. Helder trilt zijn kalme stem onder de gewelven van de grote zaal: zij spreekt woorden van dank en woorden van liefde, die eindigen in een geheiligde belofte: "Geen tranen, maar wraak!"

Het afscheidsgebaar van kolonel Jacques heeft de plechtigheid van een eed. En terwijl hij zich verwijderd, wordt een kleine stoet gevormd die commandant Pouplier naar zijn laatste woning gaat voeren. Achter de baardragers stapt de vaandrig van het 12^e met het roemrijke vaandel, de aalmoezenier en een groep officieren. Onder de granaten die hun werk van vernieling voortzetten, stapt de stoet over de Grote Markt en gaat langs de weg naar Woumen. Hij bereikt het uiteinde van de stad, wanneer plots, overal rondom, de projectielen ontploffen. De artilleristen van de Kaiser hebben de droeve stoet bemerkt en beschieten hem. Het is onder een regen schroot dat men het kerkhof binnentreedt, terwijl de heiligschennende granaten de kruisen verbrijzelen, de graven omwoelen en tot de doden ontheiligen! Aan de boord van het pas gedolven graf is de priester neergeknield en leest de laatste gebeden. Rondom hem hebben de aanwezigen zo goed als het ging dekking moeten zoeken, achter de graven geknield of neergeleggen, rondom het vaandel geschaard, waarvan de wind de plooiën vult en dat door een granaatkartets aan flarden wordt gescheurd. En dan, juist terwijl de celebrant de laatste woorden, het requiescat in pace uitsprekt valt ginder, met een doffe slag, een groot op zijn kruis genageld Christusbeeld, dat door een Duitse granaat wordt getroffen.

19 juni 1915

Londen, 18 juni. Mededeling van generaal French:

De 16^e duurden de gevechten op het noordelijk en zuidelijk gedeelte van ons front in samenwerking met de Fransen voort.

Ten oosten van Ieper zijn alle Duitse loopgraven van de eerste linie, die wij hadden genomen in ons bezit gebleven ten spijt van twee

tegenaanvallen, welke wij met hevige verliezen voor de vijand terugvloegen. Echter was het ons onmogelijk om de loopgraven van de tweede linie van de vijand te behouden.

Het Gentse dagblad Het Volk bericht:

Sedert geruime tijd werd in de fabriek van een heer Bekaert te Zwevegem bij Kortrijk prikkeldraad voor het Duitse leger vervaardigd. De vorige week weigerden de 350 werklieden echter verder te werken, waarop de burgemeester, de secretaris van de gemeente, en senator Vandevenne gevangelijk naar Kortrijk werden gevoerd. De burgemeester werd echter 's avonds weer in vrijheid gesteld.

In het dorp werd bekend gemaakt dat, wanneer niet binnen de 24 uur het werk hervat zou zijn, strenge maatregelen zouden worden genomen. Deze bedreiging had weinig succes, slechts enkele arbeiders togen weer aan de arbeid. Alle verkeer is nu met het plaatsje afgesneden en alle inwoners van 15 tot 45 jaar hebben zich op het gemeentehuis moeten melden. Hier werden de fabrieksarbeiders van de overigen gescheiden; sommigen werden gedwongen het werk te hervatten en 61 in gevangenschap naar Kortrijk gevoerd.

De burgemeester van Zwevegem heeft de vorige week in zijn gemeente de volgende proclamatie doen aanplakken:

“Heer von der Knesebeck, oberleutnant, etappecommandant te Kortrijk, verplicht de heer burgemeester van Zwevegem de werklieden der draadfabriek van M. Bekaert te bewegen hun arbeid voort te zetten en hun voor ogen te leggen dat het een levenskwestie is voor de gemeente.

De werklieden mogen gerustgesteld zijn dat zij in het vervolg na de oorlog hoegenaamd geen verantwoordelijkheid zullen dragen over het hernemen van hun werk in de draadfabriek, aangezien zij er toe gedwongen zijn geweest door de Duitse militaire overheid en, ware er enige verantwoordelijkheid, die neem ik gans op mij. Wordt het werk hernomen, alle straffen zullen vallen.

De burgemeester,
Th. Toye"

20 juni 1915

Londen, 19 juni: Mededeling van generaal French.

Ten noorden van Hooge bezetten wij 250 yards Duitse loopgraven.

21 juni 1915

Men meldt ons uit Oostburg

Van gisteren namiddag drie uur tot hedenmorgen vier uur is hier uit het westen onafgebroken zwaar kanongebulder gehoord. Gisteren was er boven Belgisch terrein weer druk verkenning door de vliegtuigen in de richting Brugge en boven Zeebrugge. Ze werden door de Duitse bezettingstroepen met kanonvuur bestookt. De zware slagen dreunden een half uur lang over Zeeuws-Vlaanderen.

22 juni 1915

Berlijn, 22 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Op de westelijke kanaaloever ten noordwesten van Diksmuide zijn aanvallen van de vijand op drie door ons bezette hoeven afgeslagen.

Vijandelijke bommen, die op Brugge en Oostende geworpen werden, hebben geen militaire schade aangebracht.

Men meldt ons uit Oostburg:

Van half tien tot elf uur is er gisterenavond heftig schieten gehoord in de richting tussen Knokke en Blankenberge. Men maakte de veronderstelling, dat vliegers een aanval deden of dat marineschepen in het zicht waren. 's Avonds was zulk vuren van de kust nog niet voorgekomen.

23 juni 1915

Parijs, 22 juni. Officieel bericht van hedenmiddag:

De Belgische troepen hebben zich ten zuidwesten van St. Joris meester gemaakt van een Duitse loopgraaf, waarvan alle verdedigers zijn gedood of gevangen genomen.

Berlijn, 23 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Gisteren namen wij Duinkerken en ook de troepenconcentraties in de plaatsen Hondschote, Veurne en Kassel onder vuur.

Het officiële Franse bericht dat Belgische troepen ten zuidwesten van St.-Joris een Duitse loopgraaf genomen hebben is een puur verzinsel.

24 juni 1915

Diksmuide.

Wij ontlenen aan De (Belgische) Legerbode:

De rustpoos, welke onze dapperen mochten genieten, zal van korte duur zijn. Gebruik makend van een sombere nacht, hebben de Duitsers verdere troepen samengetrokken voor de sector ten noorden van het bruggenhoofd, en plots, een weinig na middernacht, grijpen dichte vijandelijke massa's de loopgraven in de nabijheid van de weg naar Keiem aan.

Een krachtige beweging tegen de meer ten zuiden gelegen stellingen ondersteunt deze aanval, die als een stormram op onze linies komt beuken. Hij was op het punt te gelukken. Ondanks een prachtige weerstand, bezwijken de twee compagnieën marinefuseliers, welke de loopgraven ten westen van de weg bezetten, onder de overmacht, en de vijand komt de stelling binnen op dezelfde plaats, waar zijn aanval op 20 oktober ons voor een ogenblik in zo'n hachelijke toestand bracht. Maar vlak aan de rechterkant van de weg naar Keiem heeft het peloton van luitenant Verhamme nochtans stand gehouden. De dappere officier kent het lot dat hem wacht, maar hij aarzelt niet. Hij heeft bevel gekregen tot de dood te weerstaan en hij zal gehoorzamen. Maar langs de linkerkant omtrokken en in het front met de bajonet aangevallen, is het peloton weldra geheel door vijanden omsingeld, terwijl wild gehuil van dronken woestelingen nog boven het geweergeknetter uit klinkt. In de donkere nacht volgt een kort gevecht van man tot man en loopt uit op de slachting van een deel der manschappen van het heldhaftige peloton, waarna de overlevenden worden gevangen genomen.

Maar het offer van deze dapperen zal niet vruchteloos geweest zijn. Op hun rechterkant zijn de andere compagnieën van het 11^e door hetzelfde lot bedreigd, die in goede kunnen terugtrekken onder de krachtige leiding van hun aanvoerders. Anderzijds is de leiding van de sector, aangevoerd door de dappere Borms, aanstonds ter hulp

gesneld en zo slagen de onzen er in de vijand in bedwang te houden. Weldra zullen ook nog twee andere compagnieën van het 11e en één compagnie marinefuseliers opdagen, door kolonel Sults vanuit Diksmuide gezonden. Met een helse strijd lust bezeten, stormt geheel onze linie dan weer opnieuw ten aanval. Zij rijgt de Duitsers aan de bajonet, maakt talrijke gevangenen, en nog voor 3 uur 's morgens zijn de verlaten loopgraven weer in onze macht.

Ondertussen heeft admiraal Ronarch, door een onnauwkeurig bericht er toe gebracht aan dit feit meer belang te geven dan het inderdaad verdiende, alarm doen slaan in zijn brigade, heeft kolonel Meiser bevolen zijn eigen reserves gereed te houden en, zonder een ogenblik te wachten, heeft hij in alle haast twee compagnieën mariniers in stormpas op Diksmuide afgezonden. Kolonel Sults, gerustgesteld over de toestand in de noordelijke sector, zendt ze, zonder hun een ogenblik tijd te gunnen, naar de zuidoostelijke sector, waar de jagers insgelijks werden aangevallen, zonder echter te wijken. Om half vier trekt de vijand, eens te meer afgeslagen, terug. Slechts enkele schoten klinken nog hier en daar door het holle van de nacht.

Het is nochtans een ernstig alarm geweest. Kolonel Meiser begrijpt hoe noodzakelijk het is zo dikwijls mogelijk de eenheden af te lossen, welke zich in de loopgraven der eerste linie bevinden; want 's nachts, bezwijkend onder de vermoënis, zijn zij aan alle verrassingen blootgesteld, welke voor de vijand zoveel te gemakkelijker te beproeven zijn, daar geen enkele ernstige hindernis onze stellingen langs deze kant beschermt.

Juist de 21^e, 's avonds, werden twee bataljons van het 1^e linieregiment, (5^e Belgische legerdivisie) tot de beschikking van kolonel Meiser gesteld. Hij geeft hun bevel bij het aanbreken van de

dag de twee bataljons van het 11^e te gaan vervangen; slechts de compagnieën van dit regiment zullen in reserve te Diksmuide blijven. De twee bataljons jagers zullen op dezelfde plaats blijven.

Om 8 uur 's morgens is de toestand helemaal geruststellend; onze artillerie beschiet krachtig de Duitsers, die men bezig ziet met op verscheidene plaatsen aardewerken aan te leggen, steeds onder de bescherming van het bombardement, dat met het aanbreken van de dag natuurlijk herbegonnen is. Maar men wordt er zo goed aan gewoon, dat men zelfs verwonderd is als het soms minder luidruchtig toegaat dan de vorige dagen.

Vanuit hun loopgraven, die deze dag weinig te lijden hebben, tellen onze manschappen de vijandelijke lijken, die bij honderden, over het terrein gezaaid liggen; anderen gaan de geweren, de helmen, de patroontassen, de trommels oprapen, welke de grond bedekken. Dokter Van der Ghinst heeft, op ongeveer 400 meter ten zuidoosten van het kerkhof, een belangrijke buit ontdekt. Hij had zich moedig buiten de linies gewaagd om enige gewonden, zowel vrienden als vijanden, te gaan oprapen, wanneer hij achter een stromijt twee verlaten Duitse machinegeweren en talrijke kisten patronen ontdekt; een patrouille Belgen en Franse mariniers gaat ze halen onder het geweervuur, en brengt ze triomfantelijk naar onze loopgraven, onder het gejuich van onze dapperen.

De uren gaan voorbij zonder dat de vijand een nieuwe aanval waagt. In het begin van de namiddag deelt men aan de manschappen een dagorder van admiraal Ronarch mede. Het is het bericht, ten eerste dat de Russen een grote overwinning op de Weichsel hebben behaald, dan, dat de Britse troepen, in de nabijheid van het woud van Houthulst, in een belangrijk gevecht gewikkeld zijn met drie Duitse legerkorpsen.

“Om deze troepen ter hulp te komen,” zegde de admiraal, “en de overwinning te verzekeren”, is het nodig dat de IJzerlinie ongeschonden blijft, en bijzonderlijk het bruggenhoofd Diksmuide. Het is dus noodzakelijk met alle krachten de loopgraven te behouden, niettegenstaande de wanhopige en herhaalde pogingen van de vijand.

“De admiraal rekent er op dat de Belgische troepen en de marinefuseliers, kost wat kost, in hun loopgraven zullen stand houden, en ze, ten allen prijze, zullen hernemen zo een verrassing hen verplichtte tijdelijk te wijken.”

De lezing van deze dagorder, waarin een nieuwe oproep tot hun weerstandsvermogen wordt gedaan, vermeedert slechts de geestdrift van allen. Men roept: “Leve de Admiraal”, en luid door de handen schreeuwend, huilen Belgen en marinefuseliers naar de gehate vijand: “Weg met de Moffen! Moordenaars! Dinant! Leuven! Dendermonde!”

Tegen het einde van de namiddag gaat het 3^e bataljon van het 12^e linieregiment dat van het 11^e te Diksmuide vervangen; door kolonel Meiser worden de nodige bevelen gegeven, opdat in geval van nood de reserves in goede orde en op het geschikte ogenblik zouden kunnen tussenbeide komen. En daarop valt de nacht, van tijd tot tijd slechts door het kanonvuur onderbroken. De gehele dag heeft dit meer ten noorden gewoed; men weet dat de vijand zijn hardnekkige pogingen op de IJzer richt, tussen Nieuwpoort en Diksmuide. Daarin ligt misschien de verklaring waarom hij hier zo weinig van zich laat horen. Om 11 uur 's avonds echter, zal hij een nieuwe aanval doen, evenals de vorige tegen de noordelijke en de zuidoostelijke sector gericht. Maar ditmaal is men op zijn hoede, en een geweldig vuur, dat tot 3 uur 's morgens voortduurt, houdt alle

aanvallen glad tegen. Mariniers, voetvolk van het 1^e linie en van het 2^e jagers, wijken geen voetbreed. Geen reserve is moeten tussenkomen. Ook heeft, in waarheid, de vijand verscheidene malen slechts zwakjes aangevallen; de jongste formaties welke men hier naar de slachting stuurt moeten enigszins vermoeid en ontmoedigd zijn.

In de vroege ochtend van de 23^e oktober wordt het 2^e bataljon jagers in de loopgraven aan de IJzer vervangen door het 2^e bataljon van het 12^e in reserve te Diksmuide. Om 11 uur vervangt kolonel Berger, van het 1^e linie, kolonel Sults in het bevel over de oostelijke oever van de IJzer. De vijand gaat voort met zijn bedrijvigheid slechts te tonen door een beschieting van ongelijke hevigheid en door werken welke men zijn sapeurs en voetvolk kan zien uitvoeren. Tegen de middag storten wel hagelbuiën brisantgranaten en granaatkartetsen op de loopgraven, in de richting van het zuidoosten, welke insgelijks aan een vinnig en langdurig vuur van machinegeweren en geweren zijn blootgesteld. Maar het is slechts een schijnbeweging; de Duitsers doen geen aanval.

Meer en meer ankert zich bij de admiraal en bij kolonel Meiser de overtuiging dat de onbeweeglijkheid van de vijand slechts een of ander geheimzinnig doel verbergt, ongetwijfeld in betrekking met de gebeurtenissen welke zich in het noorden afspelen, op het front van de 4^e divisie. Na verschrikkelijke gevechten is deze, ondanks wonderen van dapperheid, voor de Duitsers moeten wijken aan de overgang van Tervate. Zij behoudt nog steeds dit front, dat aan de rechterkant op de IJzer steunt, langs Stuivekenskerke en het kasteel van Vicogne loopt. Maar zij is zichtbaar in de knel; de uitgeputte troepen lopen kans niet meer aan de vijandelijk drukking te kunnen weerstaan. Het kan niet ontkend worden dat het Belgisch Groot

Hoofdkwartier enigszins ongerust is. Reeds heeft het aan kolonel De Vleeschouwer de groep artillerie van de 1^e gemengde legerbrigade onttrokken, welke elders meer nodig was dan te Diksmuide, waar men nog altijd flink stand houdt.

De admiraal is echter ongerust over zijn linkervleugel en deelt zijn vermoedens mee aan kolonel Meiser. De onbedrijvigheid der Duitsers, recht voor hem, beduidt niets goeds. Zal de vijand, met ten noorden van het bruggenhoofd over de IJzer te rukken, niet beproeven om in de rug aan te vallen? Wat er ook van zij, er bestaat daar een werkelijk gevaar, waar men voor op zijn hoede moet zijn. Met gemeen overleg besluiten de twee oversten onmiddellijk het 1^e linieregiment in reserve te plaatsen in de streek van Oostkerke, gereed om in geval van nood langs de kant van Oud Stuivekenskerke tussen te komen.

Te Diksmuide zelf, doet er zich niets nieuws voor, tenzij dat in de akelige regenachtige nacht, om 23 uur, de Duitsers plots met verse effectieven, een nieuwe aanval doen, krachtdadig en hardnekkig, in de noordoostelijke sector. Een geringe verslapping in een of twee loopgraven heeft geen verdere gevolgen, daar een behendige tegenaanval onmiddellijk de toestand herstelt. Om 1 uur 's morgens zwijgt alles; het geweervuur houdt helemaal op; een indrukwekkende stilte heerst over Diksmuide, waar nog de brand in de laatste puinen laait.

Maar de atmosfeer gaat zwanger van een onbepaalde bedreiging, onzeker nog, maar welke de oversten dreigend en verschrikkelijk voelen naderen. Inderdaad, de morgen van 24 oktober rijst als die van een der meest tragische dagen uit deze bloedige veldslag.

26 juni 1915

Diksmuide.

Aan de (Belgische) Legerbode is terug het volgende ontleend:

Nadat de twee bataljons van het 1^e linieregiment gedurende de laatste uren van de nacht waren afgelost, was op 24 oktober het bruggenhoofd, rond 6 uur 's morgens, bezet door 4 compagnieën marinefuseliers, het 3^e bataljon van het 11^e linie en de 3 bataljons van het 12^e. Te Diksmuide was kolonel Jacques, ofschoon nog niet helemaal hersteld, zijn commando opnieuw komen waarnemen.

De loopgraven van de linkeroever van de IJzer zijn, zoals gewoonlijk, door de marinefuseliers bezet. Als reserve bevinden zich, in de streek van Oostkerke tot Kaaskerke, twee bataljons van het 11^e linie, twee van het 2^e jagers, alsook die van het 1^e linie, welke nochtans tot de bevelen van de 5^e legerdivisie moeten overgaan.

Meer en meer ongerust voor zijn linkerflank heeft kolonel Meiser zijn zes speciale pelotons naar de splitsing van de wegen welke ten westen van Oud Stuivekenskerke lopen, en zijn wielrijdersdetachement naar het kruispunt van de wegen aan mijlpaal 5 van de baan Diksmuide-Pervijze gezonden. Hun opdracht is de richting naar Stuivekenskerke te bewaken, naar de spoorweg en naar Pervijze en desnoods tot het uiterste de plaats te verdedigen welke zij bezetten.

De dag is nauwelijks aangebroken of de toestand in het noorden schijnt bijzonder bedenkelijk. In de omstreken van mijlpaal 14 langs de IJzer, tegenover Oud Stuivekenskerke, is de aanval zo hevig geweest dat de achteruitgedrongen Belgische troepen de vijand niet hebben kunnen beletten vaste voet op de linkeroever van de

stroom te verkrijgen. Aangemoedigd door dit succes, en zich rekenschap gevend van de uitputting der onzen, wiens krachten door zes dagen hardnekkige weerstand gebroken zijn, trekken de Duitsers in steeds groter wordende menigte de stroom over, zij winnen spoedig terrein, de gedunde gelederen van de verdedigers onder een razend geweer- en kanonvuur voor zich uitdrijvend.

Om de stand der zaken nog te verergeren, ziehier nu dat de marinefuseliers, aan mijlpaal 16 langs de IJzer, hun linkerflank ongedekt en hun loopgraven aldus onder enfileervuur genomen zijnde, op hun beurt moeten wijken. Vluchtelingen en gewonden stromen bij groepen naar de spoorweg toe, in een staat van uitputting en vertwijfeling die mogelijk de ontmoediging en misschien de paniek in onze rangen zaaien. Vruchteloos tracht het peloton gendarmerie van de brigade Meiser de verstrooide manschappen tegen te houden welke de dodelijke streek willen ontvluchten. Zij slagen niet in hun pogingen. En de vijand komt steeds vooruit en tracht de spoorweg en de baan naar Nieuwpoort te bereiken. Slaagt hij daarin, dan is het gedaan met de verdedigers van Diksmuide, die afgesneden en in de rug zullen aangegrepen worden. Om deze poging goed te onderlijnen, beschiet de Duitse artillerie met ongekende hevigheid geheel het terrein begrepen in de driehoek: Mijlpaal 16 langs de IJzer, Oostkerke, Kaaskerke. De toestand is ten zeerste bedenkelijk.

Maar de vijand heeft buiten de wilskracht van admiraal Ronarch en van kolonel Meiser gerekend, die vastberaden het hoofd aan het gevaar zullen bieden en het onmogelijke zullen beproeven alvorens de verdedigers van Diksmuide zich ter plaatse te laten doden; desnoods tot de laatste man.

Reeds heeft de admiraal naar mijlpaal 16 een deel gezonden van de fuseliers, welke hij nog in reserve hield, met opdracht het verloren terrein terug te veroveren en naar het noorden een verdedigende vleugel aan te leggen.

Van zijn kant gaat kolonel Meiser zich ontdoen van alles wat hij nog onder de hand heeft; een bataljon van het 11^e, twee van het 2^e jagers en twee van het 1^e linieregiment. Zo spoedig mogelijk met de steun van enige batterijen, die stoutmoedig van front veranderen, zullen zij allen hun poging aanwenden in de algemene richting van Oud Stuivekenskerke, mijlpaal 14 langs de IJzer.

Het 1^e bataljon van het 11^e, aangevoerd door de onbevreesde commandant Decamps, is het eerste, dat zich in beweging zet. Moest het ook ten offer vallen, het is volstrekt nodig, dat het de vijand zou tegenhouden, in afwachting dat de hulp van andere eenheden opdaagde.

Van het belang van zijn zending doordrongen, stormt hij met prachtige strijdlust naar Oud Stuivekenskerke, dringt de Duitsers terug, welke begonnen daar vaste voet te verkrijgen, en aan de zoom van het dorp ontplooit en verschanst hij zich. Daar zal hij stand houden, ondanks de verliezen, onder de stortvloed van granaten, die in de atmosfeer een zware en stikkende rook verspreiden, waarvan de dichte wolken langs de grond blijven zweven.

Op zijn linkerkant voeren de troepen van het 10^e linieregiment, welke zich hebben hervat, een tegenaanval uit. Het is een prachtig schouwspel, deze mannen te zien, met hun beslijkte en verscheurde uniformen, de meesten blootshoofds, die onder een hels kanonvuur vooruitrukten. Met dunne colonnes ziet men de

compagnieën bij sprongen vooruitrukken, plots bij het fluitsignaal der officieren gaan neerliggen, dan opstaan en weer vooruit springen, om zich tenslotte te ontplooien.

Maar helaas, de inspanning die gedaan moet worden, is bovenmenselijk. Neergemaaid door een onverbiddelijk vuur van machinegeweren, storten onze mannen bij ganse rangen neer. De ene na de andere wankelen de verschrikkelijk uitgedunde compagnieën en wijken zij, ondanks de wonderen van dapperheid en wilskracht van hun officieren, overwonnen door de dood. Ook marinefuseliers, die met buitengewone dapperheid aan de handeling hadden deelgenomen, ondergaan weldra hetzelfde lot.

Maar deze offers zullen nochtans niet vruchteloos geweest zijn: de vijand komt niet meer vooruit. En langzamerhand zullen ook jagers en infanteristen van het 1^e linie op hun beurt tussenbeide komen en de vijand een stevige dam opwerpen, waartegen voortaan al zijn verdere pogingen komen breken.

Na homerische gevechten, welke de gehele dag zullen duren, zal eindelijk een nieuwe weerstandslinie worden aangelegd achter het talud van de spoorweg, welke zich vanaf mijlpaal 5 op de spoorweg naar mijlpaal 16 aan de IJzer zal richten, lopende langs de Rodepoorthoeve en de huizen genaamd "De Burg". Aldus zal, na de uren van onuitsprekelijk angst, de veiligheid van Diksmuide ten noorden verzekerd zijn, temeer daar men in de namiddag, nog het 2^e bataljon van het 11^e naar de loopgraven aan mijlpaal 16 heeft kunnen sturen, waar de marinefuseliers verschrikkelijk geleden hadden, en ook naar de Rodepoorthoeve.

Terwijl deze gebeurtenissen plaats grepen, was het bruggenhoofd zelf aan een zware beproeving onderworpen. Nimmer was de

beschieting daar zo hevig. Met methode te werk gaande, hebben elk der Duitse batterijen een deel van de loopgraven gekozen, die zij bij op elkaar volgende vlagen besproeien, eerst van links naar rechts, en vervolgens een salvo van hun zes stukken over geheel de lengte van het te vernielen front zendend. En dat duurt uren lang, vanaf het eerste morgenlicht.

Om 10 uur 's morgens zijn de loopgraven in de zuidoostelijke sector, bezet door het 2^e bataljon van het 12^e linieregiment, zodanig vernield, dat de manschappen, in volkomen orde, een weinig terugtrekken. Maar kolonel Jacques komt persoonlijk bevel geven opnieuw bezit te nemen van de voor driekwart vernielde verschansingen. Men moet er stand houden tot de dood, liever dan de vijand onder de indruk te laten, dat men verslapt. En de overblijfselen van het bataljon Collyns gaan zich laten doden, met de drie tot vierhonderd marinefuseliers, die admiraal Ronarch als versterking naar Diksmuide heeft gezonden.

Rond 2 uur 's namiddags roept kolonel Meiser kolonel Jacques bij zich. Gebroken door al de sedert het begin van de slag geleverde inspanningen, ziek van uitputting, zodat hij zich niet meer recht kan houden, moet hij toegeven aan het aandringen der geneesheren en Diksmuide verlaten. Kolonel Jacques zal hem vervangen. Alles wat er beschikbaar is bevindt zich overigens in het bruggenhoofd, sedert de Belgische reserves naar het noorden in het gevecht gewikkeld zijn.

Gedurende geheel de namiddag wordt de beschieting met onbeschrijflijke hevigheid voortgezet, op de loopgraven van de rechter- en op die van de linkeroever; op de weg naar Kaaskerke en het dorp van die naam, waarvan de kerk nog slechts een reusachtige vuurgloed is; op Oostkerke waarvan de laatste huizen ineenstorten;

op onze batterijen, die steeds meer en meer ernstige verliezen lijden, zowel in manschappen als in materiaal.

Men moet geen profeet zijn om een aanval te kunnen voorspellen. Om 4 uur 's namiddags meldt men grote troepenverzamelingen in alle richtingen: naar Vlad slo, naar Esen, naar Woumen. Onze batterijen maaien ze neer, maar slagen er niet in ze uiteen te drijven. Bij het vallen van de nacht melden patrouilles, dat aanzienlijke troepen van Vlad slo naar het westen marcheren ... Opgepast deze nacht!

Voor de honderdste maal herhaalt men hetzelfde bevel aan de dappere troepen, welke overal hebben stand gehouden onder een storm van ijzer en vuur: "Uithouden tot de dood", een ruime patronenvoorraad is aangekomen; ook petroleum om het raderwerk der veel gebruikte machinegeweren te smeren. Belgen en marinefuseliers zijn nu genoeg voorzien om de Mofsen bij duizenden neer te schieten. Zij zullen het niet nalaten. Iedereen voelt, dat het uur nadert van het beslissende gevecht, dat er iets ontzettends gaat plaats grijpen. Maar deze zekerheid verheft slechts tot het uiterste de moed en de wilskracht van onze mannen.

Men zal ze overigens wel in bovenmenselijke mate nodige hebben. Nauwelijks is de duisternis over het land neergedaald, of een eerste aanval wordt in de noordelijke sector gedaan; hij wordt afgeslagen. Bijna terzelfder tijd komt een reuzenstormloop in de zuidelijke sector schipbreuk lijden. Telkens het geweervuur knettert, besproeien onze batterijen, door een systematisch vuur, dat de aanval tegenhoudt, op het goed gerepereerde terrein, de omstreken der loopgraven met hun projectielen. In de steeds donkerder wordende nacht lichten de ontploffende granaten en granaatkartetsen met toverachtige schijn. De merkwaardige steun

der artillerie begeestert onze manschappen. Nimmer hebben de troepen van de dappere ijzeren divisie met zoveel heldenmoed gevochten. Zij schijnen onoverwinbaar.

Nochtans is de vijand tot alle offers besloten om de overwinning te behalen. Hij heeft talloze verse troepen voor Diksmuide moeten samentrekken en hun bevel gegeven de stelling kost wat kost in te nemen, want hun hardnekkigheid is onuitputtelijk. Nauwelijks teruggeslagen, rukken zij steeds opnieuw ten aanval met steeds groter wordende kracht. Welke buit heeft men hun dan toch beloofd, opdat zij zich zo laten doden? Welke drank heeft men hun geschonken om ze met deze wilde moed te bezielen? Dronken van bloed, met duivelse gelaatstrekken en huilend lijk wilde beesten, stormen zij ten aanval vooruit, belust op moord, struikelend over de lijken, de gewonden vertrappend, bij honderden neergemaaid, maar steeds terug ten aanval rukkend. Soms lukt het aan enige aanvallers om de borstwering te bereiken; dan worden er gevechten geleverd, man tegen man, met kolfslagen en bajonetsteken; men scheurt elkaar het lichaam open, men maakt elkaar af, schedels worden stuk geslagen, maar nergens verliezen de verdedigers een duimbreed grond.

Elf maal in de noordelijke en oostelijke sectoren, en vijftien maal in de zuidelijke, komen de Duitsers zich aldus te pletter lopen op onze niet te overschrijden stellingen; zij zullen de loopgraven slechts bereiken om er de dood te vinden. Zij zullen eerst ophouden na de uitputting van hun laatste krachten.

Maar Diksmuide, nog slechts een hoop van puin en as, een wal van heldenmoed, zal ongeschonden blijven.

28 juni 1915

Diksmuide.

Uit de (Belgische) Legerbode:

Wanneer het grauwe morgenlicht van de 25^e oktober daagt, is de kalmte gevolgd op al het tragische van de nacht. Zwaar beproefd, heeft het uitgeputte Duitse leger een schuilplaats achter zijn linies gezocht, enige honderden meters van de onzen verwijderd. De Belgische artillerie houdt ze onder vuur. De Duitse stukken integendeel zwijgen, als waren ze buiten adem.

Vóór onze loopgraven is het een verschrikkelijk toneel. Te midden van overblijfsels van wapens en uniformen liggen de Duitse lijken bij honderden; gewonden kruipen naar onze stellingen, arme, kreunende wezens met bloed en slijk bedekt. Onze geneesheren trachten hen moedig ter hulp te komen ... en ginder schieten de moordenaars op hen.

Bij het doorzoeken van de puinen van woningen, is de nabijheid van sommige loopgraven, hebben onze patrouilles een vijftigtal Duitse infanteristen ontdekt meer dood dan levend, verstompt en bevend over al hun leden. Slechts een jong officier van aanmatigend uitzicht steekt af op zijn manschappen. Hij is een van de jonge vrijwilligers, die nauwelijks enige weken geleden Duitsland hebben verlaten: Diksmuide is hun eerste gevecht. De officier, die men onderzoekt, wordt in het bezit van dumdkogels gevonden. Bij admiraal Ronarch, aan de halte van Kaaskerke, gebracht, maakt hij gebruik

van een ogenblik onoplettendheid om te trachten weg te vluchten. Met één schot wordt hij door een marinier neergeveld.

Weldra echter herneemt de beschieting door de Duitse artillerie heviger dan ooit: een granaat maakt het bijgebouw van de halte van Kaaskerke, waar de admiraal zich bevond, met de grond gelijk. Als door een wonder is niemand gekwetst. In het bruggenhoofd wordt er bijzonderlijk gemikt op de omstreken van het kerkhof; de vijand beproeft langs daar een nieuwe aanval, welke door het bataljon Collijns bij middel van geweervuur afgeslagen wordt. Hetzelfde gebeurt met verschillende pogingen tot offensief die zowat overal ondernomen worden, met bijzondere hevigheid in de zuidoostelijke sector.

Maar het genoemde bataljon, dat sedert de 23^e 's avonds in zijn vernielde loopgraven weerstand biedt, heeft grotelijks behoefte te worden afgelost. Deze zorg zal te beurt vallen aan het bataljon Decamps, van het 11^e linieregiment, dat men opnieuw tot de beschikking van kolonel Jacques heeft kunnen stellen. De hevigheid van het bombardement belet echter deze opdracht vóór 5 uur 's avonds tot een goed einde te brengen.

Daar het de enige reserve is die niet in linie staat, zal het afgeloste bataljon (2/12), ondanks zijn vermoeienis, nochtans waakzaam moeten blijven, want men meldt reeds dat aanzienlijke vijandelijke troepenmachten samentrekken tussen Vladslo en Klerken.

De duisternis is gevallen zonder dat het kanonvuur verminderde, het was zo hevig dat te Diksmuide de puinen opnieuw in brand geschoten worden en dat, in de loopgraven van de linkeroever, slechts het stoïcisme van de mariniers deze helse toestand kan doorstaan. Het regent bij stromen, het terrein is nog slechts een

kleverig slijk, de mannen bibberen van koude en hun verkleumde handen hebben moeite om het geweer vast te houden.

Vanaf 8 uur rukt de vijand, die dank aan de duisternis tot heel dicht bij de loopgraven is kunnen naderen, langs de weg naar Esen op het bataljon van het 11^e (4/1) aan, dat langs beide kanten van deze weg heeft stelling genomen. Een snelvuur brengt de eerste aanval tot staan; weldra wordt hij gevolgd door een tweede, die hetzelfde lot ondergaat.

Op de regen is een echte storm gevolgd; het akelige gehuil van de wind mengt zich met het geraas der ontploffende granaten, want Diksmuide en de linkeroever worden nog steeds hardnekkig beschoten. Een regen schroot stort neer op de woning waar de staf van kolonel Jacques gevestigd is: dak en muren worden doorboord, zodat de wind- en regenvlagen er vrij spel genieten.

De nacht is pikdonker: het is onmogelijk tien stappen voor zich uit te zien; de Duitsers maken er gebruik van om al kruipend, in kleine groepen, vooruit te komen tot aan de voet van de loopgraven, tot aan de boord van de IJzer, en laten zich ter plaatse afmaken.

Soms duikt van uit de dichte duisternis, plots een huilende massa op enkele meters afstand. Met geweerschoten, met bajonetsteken en kolfslagen, worden zij telkens door de verdedigers afgemaakt.

Een gevecht van deze aard heeft rond 1 uur 's morgens plaats gegrepen, bij de weg naar Esen, wanneer plots enige honderden Duitsers, door een majoor aangevoerd, vooruit springen en ondanks het geweervuur dat het 4/1 van het 11^e linieregiment op hen richt, op stormpas de weg doet inslaan, alles wat zij op hun doortocht ontmoeten omver werpen, richten zich als een stortvloed naar Diksmuide en bereiken de Grote Markt, waar zij

door gewerschoten en wilde kreten een paniek trachten te verwekken. Maar op de Grote Markt is het leeg en stil. Slechts enkele afgezonderde soldaten worden op de doortocht gevangen genomen; zij zijn misschien een twintigtal welke, door de Duitsers met kolfslagen voor zich uit gedreven worden en die er slechts aan denken alarm te geven, al roepende: “De moffen! De moffen!”

De huilende bende, nog steeds vooruitgegaan door haar enkele gevangenen, komt aan de brug over de IJzer; het hoofd der colonne is er over getrokken alvorens men heeft kunnen uitmaken of men met vluchtelingen ofwel met vijanden te doen heeft. Wanneer alle vergissing onmogelijk is begint een machinegeweer, dicht bij de brug opgesteld, in de hoop te schieten; een dertigtal Duitsers vallen neer; alles wat er achter hen aan komt gestormd, maakt in paniek rechtsomkeer, vlucht naar Diksmuide en zoekt een schuilplaats in de kelders, waar de onzen ze bij het aanbreken van de dag gaan gevangen nemen.

Maar het overige van de groep, met de majoor aan het hoofd en de klaroen die de aanval blaast, vervolgt zijn weg door de donkere nacht naar de halte van Kaaskerke, onder het roepen van “Gloria! Gloria!” Zij gaat, zonder het op te merken, voorbij het huis van de staf van kolonel Jacques, waar men snel alle licht heeft gedoofd: maar daar tegenover blijft een Franse hulppost verlicht; een salvo geweervuur doodt een geneesheer en een aalmoezenier.

Aan de spoorwegovergang te Kaaskerke, stuit de bende op de bareel welke men de tijd gehad heeft te sluiten. Van uit de naburige dekkingsloopgraven, door marinefuseliers bezet, wordt geweervuur op hen geopend. De Duitsers spoeden zich naar weiden in de omtrek. Onder doodsbedreigingen eisen zij dat de gevangenen hun de plaats van de batterijen zouden aanduiden.

Niemand spreekt. Op staande voet schieten zij enige gevangenen voor het hoofd; de anderen weigeren nog steeds verraders te worden. En toch bevinden de vuurmonden zich daar, op misschien honderd meter afstand, en in de dichte duisternis weet de vijand ze niet te onderscheiden ... De bende overigens, verdwaald in de duisternis, en zich verloren voelend, is door de angst gedreven uiteen gegaan. Tegen de morgen zal zij zich bij groepjes doen omsingelen. Een klein groepje, aangevoerd door de Duitse majoor, zal echter tot het uiterste weerstaan, nadat de aanvoerder de laatste gevangenen, die hij niet heeft losgelaten, heeft doen fusilleren. Een bajonetsteek zal hem zijn misdaad doen uitboeten, terwijl de helft van zijn mannen zal worden gedood, de andere helft gevangen gemaakt.

Schuldig bevonden aan moord, zullen op bevel van de admiraal vier gevangenen op staande voet worden gefusilleerd.

Aldus zal dit avontuur eindigen, dat tragisch had kunnen worden zonder de wondere koelbloedigheid, waarvan de onzen en de marinefuseliers blijk gaven. Ondanks het onverklaarbare binnendringen van de vijand in onze stelling, ondanks de angst van de stormachtige nacht, het geweervuur, het geraas en de onzekerheid over wat er gebeurde, verlaat niemand de loopgraven, aldus trouw het bevel nakomen: de plaats te behouden tot de dood.

Dit ongewoon incident zal het laatste zijn dat de brigade van het 11^e en het 12^e linieregiment zal kennen. De 26^e oktober, om 8 uur, kondigt de generaal inderdaad aan kolonel Jacques aan dat de Senegalezen zijn manschappen komen aflossen. Maar daar de beschieting met haar gewone hevigheid woedt, is de weg van Kaaskerke naar Diksmuide bijna niet begaanbaar; de zwarte bataljons zullen slechts langzamerhand, gedurende de zeldzame

ogenblikken van verpozing, naar de rechteroever van de IJzer kunnen sluipen. Velen van onze dapperen zullen buiten gevecht gesteld worden alvorens de brug te bereiken.

Om 2 uur 's namiddags wordt de staf van de Senegalezen, die, vergezeld van majoor Hougardy, van het 1^e linieregiment, zich in een huis te Diksmuide heeft gevestigd, bedolven onder de puinen van de woning welke een granaat heeft doen ineensorten. Een detachement van onze genietroepen – van die prachtige pioniers, die sedert het begin van de slag, dag en nacht aan het werk zijn, onder het vuur van de vijand de muren opblazen die het geschut hinderen, haastig enige netten prikkeldraad spannen, het voetvolk helpende bij het aanleggen van de loopgraven – gaat de officieren bevrijden, die helemaal door het puin begraven zijn. Allen zijn bijna ongedeerd, behalve de ongelukkige majoor Hougardy, wiens beide benen gebroken zijn ... En zo haalt men ook een tiental Duitsers van onder de puinen, half dood van uitputting: het zijn de laatste vluchtelingen van het avontuur van de afgelopen nacht.

Onder de onvermoeibare beschieting is de aflossing, welke door de Senegalezen en een bataljon van het 11^e linie gedaan wordt, slechts uiterst langzaam kunnen geschieden, ofschoon de vijand, naar alle waarschijnlijkheid tijdelijk vernietigd, niet meer aanvalt. Het is 11 uur 's avonds wanneer de laatste compagnie van het 12^e de loopgraven kan verlaten, op 26 oktober te middernacht, na het commando van het bruggenhoofd te hebben overgedragen aan de kolonel van het regiment Senegalezen.

Slechts het 2^e bataljon van het 11^e heeft nog de twee compagnieën in de linies moeten laten welke nog steeds de loopgraven bezetten aan mijlpaal 16 van de IJzer en die welke aan de Rodepoorthoeve

liggen. Deze laatsten zullen de 27^e afgelost worden, de anderen eerste de 30^e oktober.

Wat de Belgische batterijen betreft, hoe bitter zij ook geleden hebben zullen zij toch nog tot de 8^e november in het vuur moeten blijven, het tijdstip waarop de Franse artillerietroepen – veld- en zware stukken – voldoende zullen zijn om aan de onzen toe te laten terug te trekken.

Rond dezelfde datum ook zullen de marinefuseliers het einde van hun kruisweg bereiken. Dezelfde dag waarop de brigade B Diksmuide verliet – aan het legerorder vermeld met de Belgische eenheden die haar werking ondersteunden, voor haar vaandels het kruis der dapperen bekomen – verleende de koning aan admiraal Ronarch de decoratie van grootofficier der Leopoldsorde als blijk van de prachtige wijze waarop hij de verdediging had geleid. Zijn taak was nochtans niet geëindigd. Tot de 10^e november zal hij met zijn heldhaftige mariniers aan Diksmuide vastgeklampt blijven, nog steeds de vijandelijke drukking tegenhoudend, ondersteund door andere Franse contingenten en ook Belgische troepen.

Al deze mannen zullen prachtig blijven tot het eind toe, ploeterend in de modder, nauwelijks gekleed, blootgesteld aan al de guurheid van het afschuwelijke seizoen, onophoudelijk beschoten, voortdurend in alarm, want, ofschoon de Duitsers hun voornaamste poging meer naar het zuiden gericht hebben, zullen zij toch niet ophouden even hardnekkig Diksmuide te bestoken.

Eindelijk zullen zij in zijn puinhopen vaste voet hebben, maar zij zullen de IJzer niet over komen.

Wat betreft de rol door de brigade B van de derde Belgische legerdivisie gespeeld, in een der schoonste verdedigingen welke de

militaire geschiedenis kan boeken, zij liep ten einde op 27 oktober. Zij had, gedurende deze heldengevechten, meer dan een vierde van haar effectieven verloren; haar kaders waren verschrikkelijk gedund. Het 11^e linie verloor 17 officieren op 44; het 12^e verloor er 19 op 42.

Het lijden dat zij te verduren had tijdens de elf dagen en elf nachten dat zij op de eerste verdedigingslinie stond, blootgesteld aan een onophoudelijk bombardement van ongekende hevigheid, aanval na aanval afslaand, gaat alle beschrijving te boven. Het edel bloed vloeiend uit duizend wonden, behield zij nochtans tot het einde toe haar vurige ziel en haar ijzeren wil. En haar dapperheid, evenals die van de batterijen en de bataljons welke haar zo schitterend terzijde stonden, straalt met de helderste glans.

Tot al deze troepen spreekt de naam "Diksmuide", prijkend in de plooiën der vaandels en op de schilden der vuurmonden, op geestdriftige wijze over hun dapperheid en zelfverloochening, over eer en plichtsbetrachting. Het kruis van de Leopoldsorde, dat op de vaandels van het 11^e en van het 12^e linieregiment prijkt, is wel het symbool van een schitterende glorie en haar glans flikkert voortaan met onsterfelijke pracht in de ogen van het vaderland.